

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
IVANA LUČIĆA 3, 10 000 ZAGREB
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI

Valentina Knežić

**Vrednovanje informacija u visokoškolskom
okruženju**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Sonja Špiranec, izv. prof.

Zagreb, 2016.

Sadržaj

Uvod.....	2
1. Informacijska pismenost	4
1.1. Modeli i standardi namijenjeni visokoškolskom obrazovanju.....	7
1.1.2. SCONUL model	7
1.1.3. Standardi ACRL-a.....	8
1.2. Treći standard ACRL-a	10
2. Vrednovanje informacija.....	14
2.1. Vrednovanje informacija na Internetu	16
2.2. Prikaz istraživanja informacijske pismenosti i vrednovanja informacija	18
3. Istraživanje vrednovanja informacija u visokoškolskom okruženju	21
3.1. Uzorak i metode	22
3.2. Rezultati istraživanja.....	22
3.2.1. Opći/demografski rezultati istraživanja svih studenata.....	22
3.2.2. Rezultati istraživanja prema I. skupini vještina 3. standarda ACRL	25
3.2.3. Rezultati istraživanja prema II. skupini vještina 3. standarda.....	31
4. Rasprava	41
Zaključak.....	43
Literatura	45
Popis tablica	48
Popis slika	49
Prilozi (anketni upitnik)	50

SAŽETAK

Vrednovanje informacija u visokoškolskom okruženju

U radu se analizira kako sudionici/studenti vrednuju informacije u visokoškolskom okruženju. Ispituje se vrednovanje informacija, jedna od sastavnica informacijske pismenosti, prema standardima ACRL-anamijenjenima visokoškolskoj razini informacijske pismenosti. Studenti se ispituju pitanjima formiranim prema pokazateljima i ishodima učenja 3. standarda ACRL-a. U teorijskom dijelu rada definira se pojam informacijske pismenosti, pojam vrednovanja informacija i pojam vjerodostojnosti informacija. Rezultati istraživanja tematski su podijeljeni u dvije cjeline od kojih se prva bavi ugradnjom informacija u postojeću bazu znanja i vrijednosni sustav, a druga kritičkim vrednovanjem informacija i njezinih izvora.

Ključne riječi: informacijska pismenost, vrednovanje informacija, vjerodostojnost informacija, ACRL standardi, procjena 3. standarda ACRL-a, akademsko okruženje

SUMMARY

Information assessment in academic environment

The paper analyzes how the participants/students evaluate information in the academic environment. Examines the evaluation of information, one of the components of information literacy according to ACRL standards designed for higher education. Students are tested with questions constructed by indicators and outcomes of third ACRL standard. The theoretical part defines the concept of information literacy, the concept of evaluating information credibility and term credibility of information. Results of the research are divided into two parts: the first deals with the installation information in the existing knowledge base and value system and other deals with critical evaluation of information and its sources.

Keywords: information literacy, evaluation of informations, information credibility, ACRL standards, assessment of ACRL standard three, academic environment

Uvod

Za temu diplomskog rada odabrano je provođenje ispitivanja kako bi se saznalo kako studenti vrednuju informacije. Cilj rada je ispitivanje vrednovanja i procjene informacija te

konstrukcija upitnika po uzoru na 3. standard ACRL-a za vrednovanje informacija u visokoškolskom okruženju. U utvrđivanje stupnja razvijenosti njihovih evaluacijskih kompetencija krenulo se glavne pretpostavke da studenti ne vrednuju informacije temeljito. Istraživanje je provedeno pomoću anketnog upitnika, pitanjima konstruiranim u svrhu evaluacije razine studentskog vrednovanja informacija. Kritičko vrednovanje informacija može se naglasiti kao jedna od najvažnijih kompetencija informacijski pismenih studenata. Visokoškolsko okruženje zahtijeva sposobnost odabira kvalitetnih izvora informacija iz kojih će se crpiti informacije prikladne i relevantne za učenje ili pisanje bilo koje vrste znanstvenog rada. Današnje izobilje informacija traži kritički pristup studenata i svakog člana akademske zajednice i uspješnu procjenu vjerodostojnosti informacija. Svrha ovog diplomskog rada jest pojednostaviti problematiku vrednovanja ili evaluacije informacija te shvatiti zašto je bitno posjedovati vještinu razdvajanja točnih, aktualnih i objektivnih informacija od onih koje to nisu. Kroz ovaj diplomski rad pokušat će se artikulirati jasni i koncizni segmenti koji bi mogli dati uvid u područje vjerodostojnosti informacija i konstrukcije upitnika za ispitivanje vrednovanja informacija.

Uvod je pregled kompletnog rada, opisuje se razlog odabira teme diplomskog rada, te se opisuje zašto i kako je provedeno ispitivanje vrednovanja informacija. Slijedi poglavlje *informacijska pismenost*, pojašnjava se koncept te se prikazuju određena informacijske pismenosti, nadalje, opisuje se modele i standarde koji su propisani za visokoškolsko obrazovanje, no naglasak se stavlja na standarde ACRL-a, na treći ACRL standard informacijske pismenosti namijenjen visokoškolskom okruženju. Poglavljem *vrednovanje informacija* uvodi se pojam vjerodostojnosti informacija koji je konceptualno uporište rada, pojam kognitivnog autoriteta te se prikazuje opis vrednovanja informacija na Internetu koji se nameće kao najrašireniji medij pronalaska informacija i koji zahtijeva najviše demonstracije vještina vrednovanja informacija, nadalje, daje se kratak prikaz dosadašnjih istraživanja na temu vrednovanja informacija u visokoškolskom obrazovanju. Poglavlje *ispitivanje vrednovanja informacija u visokoškolskom okruženju* podijeljeno je na potpoglavlja; *uzorak i metode*; *rezultati istraživanja*. *Uzorak i metode* predstavljaju opis uzorka na kojemu je istraživanje provedeno te opis načina provođenja ispitivanja. Potpoglavlje *rezultati istraživanja* predstavlja rezultate ispitivanja podijeljene u tri dijela: *opći/demografski rezultati svih ispitanih studenata*; *rezultati istraživanja prema I. skupini vještina 3. standarda* bave se ugradnjom odabranih informacija u postojeći korpus znanja i vrijednosni sustav; *rezultati*

istraživanja prema II. skupini vještina 3. standarda bave se procjenjivanjem vještine vrednovanja informacije i izvora informacija. Slijedi poglavlje *rasprava* te analiziraju se dobiveni rezultati, a poglavljem *zaključak* zaokružuje se značenjem koncepta informacijske pismenosti, važnosti vrednovanja informacija na temelju određivanja vjerodostojnosti informacija te preporučase nastavak istraživanja procjena vjerodostojnosti informacija i organizacija te implementacija alata i programa podučavanja vještinama vrednovanja informacija u sklopu visokoškolskih institucija.

1. Informacijska pismenost

Promjenjiva društvena zbivanja zahtijevala su osnovnu vrstu pismenosti da bi ljudi prosperirali, razvijalese kompetencije i vještine ne bi li se ovladalo informacijama i obrazovalo. Put do

korisnih informacija može biti kompliciran, no, ukoliko su tražitelji informacija obrazovani iznaju tražiti informacije, pristupiti im i kritički ih ocijeniti mogu uspješno sudjelovati u aktualnim društvenim događanjima. U 21. stoljeću, informacijskom društvu, funkcionalna vrsta pismenosti sigurno bi uključivala sposobnost korištenja i uporabe informacija i informacijsko komunikacijske tehnologije.

Smatrano je da se termin informacijske pismenosti javio s pojavom informacijskog društva te ga je 1974. godine definirao Paul G. Zurkowski¹, predsjednik Udruženja informacijske industrije (IIA) u Izvješću Nacionalnoj komisiji za knjižnice i informacijsku znanost. Navodi se daje informacijski pismena svaka osoba koja je naučila koristiti širok opseg informacija da riješi neki problem na radnom mjestu i svakodnevnom životu. Informacijska pismenost više nije „trening korištenja dostupnih alata i oblikovanje informacija za rješavanje problema“² već je važna za stjecanje novih ideja odnosno novih znanja. Najcitiranije definiranje pojma informacijske pismenosti pripalo bi Američkom knjižničarskom udruženju (ALA) iz 1989. godine kojim je „istaknuta bliska veza između informacijske pismenosti i obrazovanja“³ jer informacijski pismena osoba zna kako učiti, raspoznaje kako je znanje organizirano, zna pronaći informacije te ih koristiti na svima razumljiv način tijekom cijelog života⁴. Informacijski pismena osoba opisana je popisom kompetencija: može prepoznati kada treba informaciju, kako je pronaći, vrednovati, organizirati i učinkovito upotrijebiti informaciju. Informacijski pismena osoba koja vlada vrednovanjem informacija pripremljena je za cjeloživotno učenje jer uvijek može pronaći informacije potrebne za rješavanje bilo kojeg zadatka ili odluke s kojima se susretne.⁵ Razvija se kroz upornost, pažnju na detalje i kritičku evaluaciju nađenog materijala. Lau u smjernicama IFLA-e za cjeloživotno učenje definirao je informacijsku pismenost kao znanja koja su potrebna za ispravno prepoznavanje informacijske potrebe, za izvršavanje nekog zadatka ili rješavanje nekog problema, financijski isplativo traženje informacija, njihovu organizaciju, reorganizaciju i analizu kad su jednom pronađene i prikupljene. Bitna je procjena njihove točnosti i relevantnosti, etičko priznavanje

¹Zurkowski, P. G. The information service environment relationships and priorities. Report no. 5. Washington : National commission on libraries and information science, 1974. URL: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED100391.pdf> (1.9.2015)

² Isto. Zurkowski, P. G. 1974.

³Lasić-Lazić, Jadranka ; Banek Zorica, Mihaela ; Špiranec, Sonja ; Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima – pronađeni u informacijskom opismenjivanju / Medijska istraživanja, 18 (2012), 1 ; str. 125-143. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=127116 (20.9.2015)

⁴ALA. (1989). Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. 1989. <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm> (2.09.2015)

⁵Hoić-Božić, Nataša. Razvoj informacijske pismenosti studenata kroz izradu seminarskih radova. Časopis Edupoint broj 2 (2003): 10-14. URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/2.html> (10.9.2015)

izvora odakle ih se preuzimalo, priopćavanje i predstavljanje rezultata drugima i njihovo korištenje za postizanje zadanih ciljeva.⁶Sastojise od više različitih komponenti, više različitih pismenosti, koje su ujedinjene te „informatijska pismenost smatrana krovnom pismošću i temeljnom kompetencijom koju suvremeno društvo zahtijeva od svakoga pojedinca“⁷, a omogućava usvajanje primjerenog informatijskog ponašanja u svrhu preuzimanja informacije, kroz bilo koji kanal ili medij, koja najbolje odgovara informatijskoj potrebi, uz „kritičku svijest o važnosti mudre i etične upotrebe informacija u društvu“.⁸Pomaže u osposobljavanju pojedinca za razne uloge u životu i temelj ljudske emancipacije iznad izričito informatičke pismenosti. Ljudi se osposobljavaju da preispituju suvremeni svijet znanja i informacija u skladu s obrazovnim sustavimate se svakoga mora osposobiti za snalaženje s bujanjem informacija i „iskazivanje kritičkog duha u odabiru i rangiranju informacija“⁹.Informatijska pismenost neophodna jesastavnica novog doba, naročito u obrazovnoj sredini, a posebno u visokoškolskom okruženju jer se tu stvara buduća intelektualna elita jednoga društva¹⁰.

Dakle, iz definicija informatijske pismenosti proizlaze mjerljive informatijske kompetencije pojedinca, nužne za uspješno funkcioniranje, a to su: pronalaženje, vrednovanje, organiziranje, odabiranje i ispravno korištenje informacije, kritička procjena radi razvijanja samostalnogučenja i korištenje izvora informacija, izgradnja novog znanja te rješavanje problema. Opisani kompetencijski pristup informatijskoj pismenosti lakše je implementirati u praktičnom radu, alinaziru se važni problemi takvoga pristupa. Jedan od najvažnijih argumenataodnosio bi se na nastale učinke tako shvaćene informatijske pismenosti. Može li informatijska pismenost, svedena na mjerljive jedinice, iznjedriti pojedinca kakvog očekuje suvremeno informatijsko društvo? Popis mjerljivih osobina i vještina bilo bi potrebno nadopunjavati tijekom svake nove promjene u informatijskom ekosustavu i napretkom

⁶Lau, Jesus. "Guidelines on information literacy for lifelong learning." IFLA, Veracruz (2006). URL: <http://www.marin.edu/word-ppt/iflaguidelines.pdf> (1.9.2015)

⁷ Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. Informatijska pismenost : teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informatijske studije Odsjeka za informatijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2008.Str. 87.

⁸Webber & Johnston kod Lasić-Lazić, Jadranka; Banek Zorica, Mihaela; Špiranec, Sonja. Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima – pronađeni u informatijskom opismenjivanju / Medijska istraživanja, 18 (2012), 1 ; str. 125-143. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=127116 (4.11.2015)

⁹ Špiranec, Sonja. Informatijska pismenost–ključ za cjeloživotno učenje.*Edupoint časopis*, 2003, 3: 17. URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/1.html> (10.10.2015)

¹⁰Snavely, Loanne. "Information literacy standards for higher education: an international perspective." 67th IFLA Council and General Conference. 2001. URL: <http://archive.ifla.org/IV/ifla67/papers/073-126e.pdf> (10.09.2015)

komunikacijske i informatičke infrastrukture dostupne korisnicima, u opisanom slučaju, studentima.

1.1. Modeli i standardi namijenjeni visokoškolskom obrazovanju

Postojanje brojnih modela i standarda svjedoči o kompleksnosti pojma informacijske pismenosti. Teorijski dio informacijske pismenosti pokrivaju modeli, a praktičnu sferu pokrivaju standardi. Svrha svakog standarda informacijske pismenosti je uvođenje niza kompetencija informacijske pismenosti u proces nastave. Standardi taksativno navode znanja i vještine koje informacijski pismen pojedinac treba izgraditi, popisuju svojstva, attribute, znanja i vještine informacijski pismene osobe te daju prototip karakteristika idealnog informacijskog korisnika. Služe da daljnju razradu i implementaciju u razna obrazovna, društvena i radna okruženja. Standardi kao popisi kompetencija nisu standardizirani već preporučljivo je njihovo uvođenje u proces nastave zbog postizanja ciljeva učenjasuvremene nastave. Njihov cilj je osigurati mjerljivost i vrednovanje pojedinih atributa informacijski pismene osobe kako bi se što lakše mogla utvrditi razina informacijske kompetencije pojedinca, a sam koncept integrirati u formalni obrazovni sustav. Pojedinačje suočen s različitim i neprovjerenim izvorima informacija u visokoškolskom okruženju, poslovnom, privatnom itd. Informacije su dostupne kroz knjižnice, javne izvore informacija, organizacije, medije i Internet. Često dolaze u nefiltriranim formatima te se podiže zabrinutost oko autentičnosti, vjerodostojnosti i pouzdanosti, upitnosti kvalitete i predstavljaju izazov za društvo. U visokoškolskom je okruženju¹¹ temeljni je cilj osiguravanje intelektualnih sposobnosti rasuđivanja i kritičkog mišljenja te stvaranje sposobnosti samostalnog učenja koje je temelj kasnijeg uspjeha pojedinaca u struci i karijeri kao informiranog građana i člana društva. Informacijsku pismenost trebalo bi postaviti sastavnim dijelom obrazovne nacionalne strategije s jasno određenim ciljevima i ishodima učenja te prilagođavati okruženjima u kojima se nastava izvodi.

1.1.2. SCONUL model

¹¹Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. Informacijska pismenost : teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2008.

SCONUL (Standing Conference of National and University Libraries) Udruženje knjižnica koledža, nacionalnih i visokoškolskih knjižnica Velike Britanije objavilo je 1999. godine Seven Pillars of Information Skills model, no model je 2011. godine nadopunjen i prilagođen informacijskom svijetu 21. stoljeća. Osnovnih 7 stupova vještina ostaju važeći, no stvorene su leće za različite grupe učenika. Informacijska pismenost postaje krovni pojam za različite vrste pismenosti (digitalna, vizualna, medijska, akademska) i koncepte (rukovanje informacijama, informacijske vještine, pohrana i upravljanje podacima). Razvoj od početnika do stručnjaka u procesu informacijskog opismenjavanja osobe je kontinuirani i holistički proces. Model definira ključne vještine i kompetencije (sposobnosti) te stavove i ponašanja (razumijevanje) kao srce razvoja informacijske pismenosti u visokoškolskom obrazovanju. Model je primjenjiv u specifičnim situacijama jer je shvaćanje informacijskog svijeta obojano individualnim stavovima, pozadinom i iskustvom. Informacijski pismena osoba identificira osobnu potrebu za informacijom, može pristupiti znanju i identificirati prepreke, planira i konstruira strategije za lociranje informacija i podataka, sakuplja i pristupa informacijama i podacima koji su potrebni, vrednuje proces pretraživanja te uspoređuje informacije i podatke, upravlja informacijama organizirajući ih profesionalno i na etičan način, prezentira i upotrebljuje stečeno znanje prezentirajući rezultate istraživanja, sintetizira nove i stare informacije u svrhu stvaranja novog znanja i dijeljenja znanja na različite načine.¹²

1.1.3. Standardi ACRL-a

Standardi ACRL-a uspješan su i iskušan model razvoja kognitivnih osobina za studente u visokoškolskim institucijama. ACRL je kreirao Information Literacy Competency Standards Task Force s ciljem da se razviju standardi za visokoškolsko obrazovanje koje je prepoznalo „bitnu ulogu kritičkog mišljenja u procesu učenja“¹³. Nastali su standardi, pokazatelji uspješnosti i ishodi učenja, fokusirani su na kognitivne i biheviorističke sposobnosti koje zahtijevaju da „pojedinac prepozna kada je informacija potrebna te da ima sposobnost locirati, vrednovati i upotrijebiti efikasno traženu informaciju“¹⁴ i ishodi učenja povezuju se s praktičnim zadacima pristupa i uporabe informacije u visokoškolskom okruženju.

¹² SCONUL Seven Pillars of Information Literacy Core Model For Higher Education, 2011. URL: <http://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/coremodel.pdf> (1.11.2015)

¹³ ALA. Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. 1989. <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm> (2.09.2015)

¹⁴ Isto. ALA. 1989.

Standard je predviđen za akademsko okruženje, primjenjiv je na svim razinama obrazovanja i u svim disciplinama. Dokument (Information Literacy Competency Standards for Higher Education) od strane Američkog udruženja za visokoškolske knjižnice pokazao se kao najcitiraniji i najutjecajni standard informacijske pismenosti, preveden na nekoliko jezika. Sastoji se od pet osnovnih standarda, 22 pokazatelja i 86 ishoda učenja. Detaljno se razrađuju elementi koji se mogu upotrijebiti za vrednovanje i ocjenjivanje informacija te informacijske pismenosti. ACRL standard sastoji se od 5 standarda:

„1. Prepoznavanje i opisivanje informacijske potrebe

Informacijski pismen student sposoban je sam definirati i artikulirati informacijsku potrebu. On je sposoban iskazivati pitanja, postavljati hipoteze te upoznati temu vlastitog interesa. Znanje proširuje uz pomoć primarnih, sekundarnih i tercijarnih izvora pritom prepoznati važnost svakog pojedinog. Pronađene informacije sposoban je razvrstati s obzirom na odgovarajuće discipline.

2. Učinkovit i djelotvoran pristup potrebnoj informaciji

Informacijski pismena osoba odabire najprimjerenije istraživačke metode ili sustave za pretraživanje informacija. Zna izraditi plan istraživanja, prepoznavati ključne riječi, sinonime i srodne pojmove. Osoba je sposobna pretražiti elektroničke izvore informacija te prilagođavati strategije pretraživanja ukoliko je potrebno.

3. Kritičko vrednovanje informacije i njenih izvora, te ugradnja odabranih informacija u vlastiti korpus znanja i vrijednosni sustav

Informacijski pismen student iskazuje kriterije za vrednovanje informacijskih izvora. Sposoban je uspoređivati novo znanje sa starim znanjem te ga kritički vrednovati. Kroz raspravu s drugim ljudima pokazuje da razumije i zna protumačiti informacije.

4. Svrhovito korištenje informacijom, individualno ili u skupini

Određenu informaciju student može upotrijebiti za ostvarivanje određenog rada. Te istu tu informaciju sposoban je prezentirati ciljanoj publici uz određene alate.

5. Razumijevanje ekonomskih, legalnih i socijalnih aspekata informacija te njihovo etičko i legalno korištenje

Prepoznaje pitanja pravnih odredbi u pristupu i korištenju informacijama. Legalno prikuplja i pohranjuje tekst te poziva na korištenje informacijskih izvora.¹⁵

1.2. Treći standard ACRL-a

Opisuju se komponente vrednovanja informacija i kritičkog mišljenja kako supredstavljene trećim standardom ACRL-a. Uporaba komponenata ovog standarda važna je visokoškolskom okruženju u procesu učenja i u procesu istraživanja. Idealan ishod savladavanja ovog standarda jest sposobnost informacijski pismenog studenta da dobije vještine primjenjive i uporabljive u svakoj situaciji koja zahtijeva vrednovanje, kritičku analizu i kritičko mišljenje pri procjeni vjerodostojnosti informacija. Treći standard je bitan jer postoji opća potreba da se informacije kritički vrednuju kada se odabiru i koriste. Studenti bi trebali moći evaluirati je li izvor informacija pouzdan; odrediti vjerodostojnost informacije; postoji li drugačija interpretacija ili drugo stajalište; utječe li nova informacija na vlastiti sustav vjerovanja i mijenja li ono što već znaju. Treći standard ACRL-a opisuje da informacijski pismen student kritički vrednuje informacije i njezine izvore te izabrane informacije uključuje u svoje postojeće znanje i vrijednosni sustav. Nadalje, sastoji se od sedam pokazatelja:

„Pokazatelj 1: Informacijski pismen student sažima glavne ideje koje izlučuje iz prikupljenih informacija.

Ishodi učenja:

- a. čita tekst i odabire glavne ideje
- b. mijenja tekstualne formulacije izražavajući ih vlastitim riječima
- c. odabire dijelove teksta koje će doslovno citirati

Pokazatelj 2: Informacijski pismen student iskazuje i primjenjuje inicijalne kriterije za vrednovanje informacija i informacijskih izvora.

Ishodi učenja:

¹⁵ Kurtović, Ileana prema Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okviri polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 63-72.

- a. preispituje i uspoređuje informaciju iz raznih izvora u svrhu procjene pouzdanosti, vjerodostojnosti, točnosti, autorstva, pravovremenosti i gledišta.
- b. analizira strukturu i logiku potpornih argumenata ili metoda
- c. uočava predrasude, prijevare i manipulaciju
- d. svjestan je kulturoloških, fizičkih, i drugih okruženja unutar kojih nastaju informacije te prepoznaje utjecaj konteksta na tumačenje informacija.

Pokazatelj 3: Informacijskipismena osoba sintetizira glavne ideje u svrhu konstrukcije novih koncepata

Ishodi učenja:

- a. prepoznaje međuovisnost koncepata i kombinira ih u potencijalno korisne izvorne teze uz potporne argumente ili dokaze
- b. proširuje inicijalnu sintezu i apstrahira je u svrhu donošenja novih hipoteza
- c. koristi se računalnom i drugom tehnologijom za ispitivanje interakcije ideja i drugih fenomena

Pokazatelj 4: Informacijski pismen student uspoređuje novo znanje s ranijim znanjima u svrhu uočavanja dodane vrijednosti, proturječja ili drugih specifičnih obilježja informacija

Ishodi učenja:

- a. utvrđuje zadovoljava li informacija istraživanje ili informacijsku potrebu
- b. koristi se svjesno odabranim kriterijima u svrhu utvrđivanja kontradikcija ili potvrde informacija pronađenih u drugim izvorima
- c. izvodi zaključke na temelju prikupljenih informacija
- d. testira teorije uz pomoć tehnika koje se inače koriste u nekoj disciplini
- e. utvrđuje moguću točnost preispitujući izvore podataka, ograničenje alata i strategija za prikupljanje informacija te razložnost donesenih zaključaka
- f. integrira novu informaciju s prijašnjim informacijama ili znanjima
- g. odabire informacije koje nude dokaze za određenu problematiku

Pokazatelj 5: Informacijski pismen student utvrđuje utječe li novo znanje na njegov vrijednosni sustav i pomiruje razlike u gledištima

Ishodi učenja:

- a. istražuje razna gledišta pronađena u literaturi
- b. odlučuje o prihvatanju ili odbacivanju gledišta

Pokazatelj 6: Informacijski pismen student kroz raspravu s drugim pojedincima, stručnjacima i praktičarima pokazuje da razumije i zna protumačiti informacije

Ishodi učenja:

- a. sudjeluje u diskusijama u učionici i drugdje
- b. sudjeluje u elektroničkim komunikacijskim forumima posvećenima određenoj problematici (elektronička pošta, raspravišta, brbljaonice)
- c. traži mišljenje stručnjaka raznim mehanizmima (intervju, elektronička pošta)

Pokazatelj 7: Informacijski pismen student utvrđuje treba li revidirati inicijalni upit

Ishodi učenja:

- a. određuje dostatnost izvorne informacije ili donosi odluke o njezinoj nadogradnji
- b. pregledava strategije pretraživanja i uvrštava dodatne koncepte ako se to pokaže potrebnim
- c. pregledava korištene izvore za pronalaženje informacija te prema potrebi uključuje druge¹⁶

U duhu promjenjivog i nestalnog ekosustava informacija potrebno je predstaviti novi okvir (Framework) za informacijsku pismenost. Najveća razlika između standarda i novog okvira za informacijsku pismenost jest da studenti nisu više samo korisnici informacija, oni postaju stvaratelji informacijate je važnije nego ikad prije pomoći studentima da postanu informacijski pismeni. Radi se odmak od fokusa isključivo na vještine te se sada važnost daje ishodima učenja koji se tiču pouzdanja studenata, procjene samoučinkovitosti, motivacije i vrednovanja onoga što se uči. Uz pojam informacijske pismenosti vežu se ostale vrste pismenosti. Studenti kao autori sadržaja sami čuvaju osobnu kolekciju informacija – oni grade, čuvaju i arhiviraju svoje osobne kolekcije znanja u internetskom okruženju. Uvodi se

¹⁶Špiranec, Sonja, prema ACRL. Information literacy competency standards for higher education. 2000.

pojam metapismenost ili multipismenost, zahtijeva se bihevioralni, afektivni i kognitivni angažman u svijetu informacija. Novi okvir (Framework) ne propisuje kako da se koristi, na svakome je da ga koristi kako mu najbolje odgovara uključujući i dizajniranje ishoda učenja s ciljem fleksibilnosti. Uz ključne pojmove dodana su dva nova elementa koja pojašnjavaju važne ciljeve učenja povezane s ključnim konceptima: *knowledge practices* (prikazuje na koje načine student može povećati svoje razumijevanje koncepata informacijske pismenosti, *dispositions* (opisuju se načini kako riješiti afektivnu i vrijednosnu dimenziju učenja). Novi okvir je organiziran u šest ključnih koncepata informacijske pismenosti:

- autoritet je izgrađen i kontekstualan

Informacijski izvori odražavaju stručnost i vjerodostojnost svojih stvaratelja, vrednovani su na temelju informacijske potrebe i konteksta u kojem će informacija biti upotrijebljena. Autoritet je konstruiran da bi različite zajednice mogle prepoznati različite vrste autoriteta.

- stvaranje informacije kao proces

Informacija u bilo kojem formatu, proizvedena je da prenese poruku i širi se putem odabranog načina isporuke. Učestali procesi istraživanja, stvaranja, revizije te širenja informacija se razlikuju.

- istraživanje kao upit

Istraživanje je iterativno i ovisi o pitanju sve složenijih i novih pitanja čiji odgovori s druge strane utječu na razvoj dodatnih pitanja i uloge ispitivanja u bilo kojem području.

- informacija ima vrijednost

Informacije posjeduju nekoliko dimenzija vrijednosti, kao i roba, kao sredstvo obrazovanja, kao sredstvo utjecaja, kao sredstvo pregovaranja, i razumijevanja svijeta. Pravni i socioekonomski interesi utječu na proizvodnju širenje informacija.

- obrazovanje kao razgovor

Zajednice znanstvenika, istraživača i stručnjaka uključuju se u održiv diskurs s novim uvidima i otkrićima tijekom vremena kao rezultat različitih perspektiva i interpretacija.

- pretraživanje kao strateško istraživanje

Pretraživanje informacija često je nelinearno i učestalo, zahtijeva vrednovanje različitih izvora informacija i mentalnu fleksibilnost za traženje alternativnih načina za stvaranje novog razumijevanja.¹⁷

¹⁷ACRL Framework for Information Literacy for Higher Education, 2015. URL: <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework> (15.3.2016)

Ponuđeni modeli i standardi usmjereni su na definiranje karakteristika informacijski pismenog pojedinca, tekao tri zajedničke sastavnice navode se pristup, korištenje i vrednovanje, a vrednovanje informacija istaknuto je i u dopunama, revidiranju i redefiniranju standarda i opisa informacijske pismenosti. Promjene u službenim dokumentima odraz su mijenjanja visokoškolskog okruženja te zaokreta od informacijske pismenosti prema informacijskoj fluentnosti. Ukratko, pet standarda ACRL-a omogućuju detaljnu empirijsku procjenu stupnja informacijske pismenosti pojedinca ili skupine. Time je postavljen teorijski okvir za izradu konkretnih empirijskih instrumenata za mjerenje informacijske pismenosti, ali i okvir implementacije u pojedine sveučilišne programe i kolegije¹⁸. S obzirom na karakteristike društva u kojemu živimo može se reći kako je određena razina informacijske pismenosti potrebna ne samo studentima odnosno pripadnicima akademske zajednice već i prosječnom čovjeku. Korisno je poduzimanje općenitih koraka poput primjene međunarodnih standarda i prilagođavanja programa informacijskog opismenjivanja visokoškolskim ustanovama uz nužnu suradnju svih suradnikaznačajnih za taj proces.

2. Vrednovanje informacija

Vrednovanje informacije može biti kompliciran proces jer mnogo je dostupnih informacija koje mogu biti netočne, lažne ili pristrane i zato je važno odlučiti je li pronađeni izvor točan i vjerodostojan. Vrednovanje informacija trebalo bi serigoroznije provoditi ako vrednujemo informacije pronađene izvan institucije knjižnice jer informacije preuzete iz knjižnica pregledavaju i sortiraju stručnjaci te imaju razinu kredibiliteta. Lako dostupni internetski izvori trebaju zahtjevniji i kritički pristup vrednovanju informacija. Informacije objavljene na Internetu ne moraju nužno biti loše, ali njihova vjerodostojnost ovisi o tome tko ih je objavio, zašto su objavljene i kako se materijal namjerava uporabiti. U akademskom okruženju kritički vrednovati informacije ključno je za provođenje kvalitetnog istraživanja. Ocjenu vjerodostojnosti informacija¹⁹ i izvora informacija donose studenti i onisu ti koji na kraju donose sud na temelju svojih prijašnjih znanja, iskustva i vjerovanja.

¹⁸ACRL. Information literacy competency standards for higher education, 2000. URL: <http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org/acrl/files/content/standards/standards.pdf> (15.8.2015)

¹⁹Rieh, Soo Young. Credibility and Cognitive Authority of Information. Encyclopedia of Library and Information Sciences, Third Edition, str. 1337 – 1344, 2010. URL: https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/106416/rieh_elis_published.pdf?sequence=1 (17.3.2016)

Vjerodostojnost je intuitivan i složen koncept²⁰, uporište ima u uvjerljivosti informacija., opisana brojnim povezanim konceptima kao što su: uvjerljivost, pravednost, istinitost, točnost, činjeničnost, preciznost, potpunost, objektivnost, informativnost i sloboda od pristranosti. Dvije ključne dimenzije ipak čine vjerodostojnost, a to su: pouzdanost i stručnost. Pouzdanost je ključan element u provjeri vjerodostojnosti jer se promatra dobrotu i moralnost izvora. Bez prepoznavanja stručnosti izvora, informacije se ne mogu ocijeniti vjerodostojnima. Stručnost ili ekspertiza odražava znanje, vještine i iskustvo izvora te signalizira da izvor pruža točne i valjane informacije. Pouzdanost i stručnost ne promatraju se uvijek skupa jer autor informacija može imati titulu i određenu stručnost u znanstvenoj disciplini, ali se može smatrati nepouzdanim ili sklonim stvaranju pristranih informacija. Vjerodostojan izvor informacija mora biti pouzdan te pružati informacije za koje se vjeruje da su točne. Vjerodostojne informacije impliciraju pozitivne osobine izvora informacija koje utječu na primateljevo prihvaćanje poruke. Ideja vjerodostojnosti datira od Aristotela koji spominje govornikovu pouzdanost koja se izgrađuje i uspostavlja govorom. Koncept vjerodostojnosti postaje izrazito važan sredinom 1990-ih godina zbog masovnog povećanja Interneta kao izvora informacija i proučavanja utjecaja medija na društvo. Modernija percepcija vjerodostojnosti definira se kao uvjerljivost izvora i informacija te počiva na percepciji pouzdanosti i stručnosti izvora informacija procijenjene od strane primatelja informacija. Područje informacijskih znanosti usredotočilo se na istraživanje vjerodostojnosti informacija, s naglaskom na uvjerljivost poruke, što odgovara povezanosti s Aristotelovim *logosom*. Obraćanje pažnje na navedenu konceptualizaciju vjerodostojnosti važno je za digitalno informacijsko doba.

Patrick Wilson u svojoj knjizi *Second-hand Knowledge: An Inquiry into Cognitive Authority* razvio je teoriju kognitivnog autoriteta. Kognitivni autoritet temeljen je na objašnjenju da ljudi grade znanje na dva načina: na iskustvu, iz prve ruke te na onom što su naučili iz druge ruke, od drugih. Znanje koje dolazi iz prve ruke ovisi o količini ideja koje unose u interpretaciju i razumijevanje vlastitog susreta sa svijetom. No, ljudi ovisi i o drugima kao izvoru ideja i informacija. Wilson je skovao termin da bi se objasnile vrste autoriteta koju ljudi svjesno prepoznaju kao mjerodavne ili prave. Kognitivni autoriteti čine se stupnja naobrazbe, povezuje se sa sferom interesa i povezan je s vjerodostojnošću. Kognitivni autoriteti smatraju vjerodostojne izvore informacija, oni duboko utječu na

²⁰ Isto. Rieh, Soo Young, 2010. Str. 1337 – 1344.

misli drugih i na svijet oko sebe. Moraju se ispuniti dva uvjeta da bi se kognitivni autoritet ostvario: autoritet mora biti stručnjak i mora biti cijenjen. Potrebno je prikazati dokaz da posjeduje znanje, vještinu i obrazovanje i potrebna je reputacija autoriteta kao stručnjaka u svome području. Kognitivni autoritet može biti knjiga, novine, film, zapravo, svi izvori znanja i mišljenja²¹.

Čitatelji mogu i trebali bi sami sudjelovati u vrednovanju vjerodostojnosti informacija umjesto oslanjati se na mišljenje ili recenziju iz druge ruke. Ukoliko čitatelj odlučuje da je informacija vjerodostojna, odlučuje se na to zbog uvida u vještinu, kreativnost i argumente autora informacija, a nejer je određena informacija odobrena od stranenog stručnjaka ili autoriteta. Na korisniku informacija je da odluči jesu li informacije adekvatne i uvjerljive za njegovu informacijsku potrebu. Želi se naglasiti da vjerodostojnost informacije ovisi o njoj samoj te o procjeni tražitelja informacije, a ne o mišljenju stručnjaka koji preporučuje informaciju.

2.1. Vrednovanje informacija na Internetu

Masovnom uporabom Interneta učinilo se prebacivanje tereta procjenjivanja vjerodostojnosti i kontrole kvalitete informacija sa stručnjaka na korisnike informacija. Poučavanje procjeni vjerodostojnih informacija više učinka donijelo bi kod skupina korisnika izloženijih slabijoj kvaliteti informacija ili kod skupina čije su potrebe za vjerodostojnim informacijama vrlo visoke (studenti početne godine studija ili npr. korisnici medicinskih informacija). Vjerodostojnost se najviše ogleda u uvjerljivosti izvora, poruke i sadržaja te percepciji medija jer nema jasne definicije vjerodostojnosti. Informacija postaje pouzdana kada se čini da je uvjerljiva, nepristrana i poštena. Stručnost je percipirana kao znanje, vještine i iskustvo izvora, a korisnici informacija procjenjuju ju kao sposobnost izvora informacija da se pruže točne i valjane informacije. Istraživanje vrednovanja informacija i vjerodostojnosti nije jednostavno jer se sama procjena vjerodostojnosti odvija zasebno i na unutrašnjoj razini te je teško ispitanicima artikulirati kognitivno procesuirane zaključke. Vjerodostojnost bi se trebala istraživati u odnosu na mnogostrukih izvora informacija i informacija koje korisnici koriste za zadovoljavanje informacijske potrebe.

²¹ Isto. Rieh, Soo Young, 2010. Str. 1337 – 1344.

Da bismo došli do relevantnih informacija potrebno je naučiti tehnike za brzo prepoznavanje kvalitete mrežne stranice te procijeniti koliko su podaci na njoj pouzdani. Bitno je naučiti prepoznati kakvoću nekog mrežnog mjesta i razlikovati pouzdane informacije od nepouzdanih informacija. Internet sadrži niz zamki koje nas mogu odvesti u krivom smjeru pri istraživanju: jer danas svatko može napisati i objaviti informacije, napraviti stranicu i pronaći stranicu. Informacije na Internetu nisu provjeravane za korisnike te je nužno stalno vrednovati relevantnost informacija na Internetu. Pri vrednovanju informacija s internetskih izvora bitno je provjeriti podatkeosamoj stranici i sam sadržaj stranice.²²

Kada pogledamo Internet stranicu već po tipu domene možemo otkriti o kakvom se tipu stranice radi. Bitno je otkriti tko je autor stranice i jesu li napisani podaci o autorstvu i odgovornosti za stranicu. Proučava se postoji li poveznica na odgovornu organizaciju i je li napisano čime se bavi, koja je svrha i ciljevi. Nadalje, provjeravamo je li stranica datirana. Potrebno jepronalaženje podatka kada je tekst napisan jer je vrijeme pisanja informacija važno u nekim znanostima. Provjeravamo je li stranica redovito održavana i koliko je često mijenjana. Kada se obavio opći ogled stranice vrijeme je za vrednovanje sadržaja stranice. Kriteriji vrednovanja su:

- Pitanje autorstva

Provjeravamo navodi li se podatak o obrazovanju autora ili neki drugi podatak o njegovoj stručnosti za temu o kojoj piše.

- Poveznice – sadržaj poveznica daje nam opću sliku kvalitete stranice koja se vrednuje. Ako su poveznice nekvalitetnog sadržaja može se zaključiti da autor provjerava poveznice koje stavlja na svoju stranicu.
- Kontekst – Pretražujući dolazimo dostranica koje su dio neke veće cjeline i da to izbjegnemo, preporuča se otići na početnu stranicu zbog provjeravanja izvora informacija. Tako lakše saznajemo tko je stranicu objavio te kome je namijenjena.
- Je li stranica recenzirana

²² Vučina, Željka.Pretraživanje i vrednovanje informacija na Internetu. Zagreb. CARNet. 2006. Str 60.

- Postoji li bibliografija – kvaliteta teksta nam je jasnija ako autor informacija koristi pouzdane izvore informacija
- Citiranje – Ako autor citira neki članak, provjeravamo o kakvom se članku radi. Bita je razlika je li u pitanju znanstveni članak ili prikaz članka ili knjige.
- Stil pisanja – stil pisanja i korištena terminologija otkriva nam radi li se o stručnom i znanstvenom tekstu ili o tekstu za popularnu namjenu. Količina pravopisnih grešaka u pisanju teksta govori nam o vrijednosti stranice.
- Prisutnost reklamnog materijala – Vjerodostojne i znanstvene stranice u pravilu ne sadržavaju reklamni materijal. Sponzori stranice trebali bi biti jasno navedeni, no reklamni prostor bi trebao biti vrlo malen ili ga uopće nema.
- Publika – postoji li na stranici podatak kome je sadržaj namijenjen.
- Do koje razine je tema/sadržaj obrađen
- Točka gledišta autora/pristranost – važno je da prepoznamo koliko je stranica objektivno ili subjektivno napisana. Vlastito mišljenje nije provjerena informacija.²³

2.2. Prikaz istraživanja informacijske pismenosti i vrednovanja informacija

Zemlje poput SAD-a, Australije i Novog Zelanda postale su svjesne da je potrebno početi informacijski opismenjivati pojedince i zajednicu kako bi se usvojili navike informacijskog ponašanja. Fokus je na vrednovanju informacija kao dominantnom kognitivnom procesu prijenosa informacija u znanje kroz kritičko mišljenje, analizu i vrednovanje informacija u svrhu konstrukcije novog znanja. Vrednovanje informacija podrazumijeva procjenu relevantnosti i pouzdanosti izvora informacija i kritičko promišljanje informacija i izvora. Prihvatanje informacija bez njihovog vrednovanja oblik je rizičnog ponašanja.²⁴ Postoje istraživanja i rasprave koje ispituju informacijsko ponašanje studenata u obrazovnom okruženju i različitim nivoima obrazovanja koja obuhvaćaju segment vrednovanja

²³ Isto. Vučina, Željka, 2006. Str. 60-63.

²⁴ Rašidović, Ešrefa Beba. Informacijska pismenost i sigurnosna kultura mladih. Kriminološke teme 3-4 (2015): 185-198. URL: <http://krimteme.fkn.unsa.ba/index.php/kt/article/view/71> (15.10.2015)

informacija. Interpretirati će se rezultati ispitivanja informacijske pismenosti koji se sadržajno odnose na vrednovanje informacija.

E. B. Eferović istraživala je studentebosanskohercegovačkih sveučilišta i prikazala odgovore koji su ukazali na usvojene navike informacijskog ponašanja kod većine ispitanih. Prisutne su teškoće s analizom, vrednovanjem i procjenom valjanosti i istinitosti informacija koje se izlučuju iz mnoštva te za dolaženje do informacija ispitanici su birali najbrži mogući dostupan način. S aspekta vrednovanja informacija 56,07% studenata složilo se ili su neodlučni da su informacije s Interneta vjerodostojnije od knjiga i časopisa, 63,29% studenata uzimalo je podatke s web stranica bez obzira na domenu i 89,12% studenata kao glavni kriterij za uporabu informacija s Internetom je da one odgovaraju zadanoj temi. Kada su u pitanju informacije iz Interneta studente najviše, njih 53,57% odgovorilo je da se prvo pitaju mogu li se informacije skinuti kopiranjem.²⁵

Kurtović je u istraživanju informacijske pismenosti studenata Sveučilišta u Zagrebu analizirala razinu informacijske pismenosti studenata. Istraživanje je provedeno putem ankete te su se ispitale karakteristike informacijske pismenosti prema standardima i modelima za akademsku razinu. Informacijski pismene osobe trebale bi vrednovati informacije, a istraživanje je pokazalo da 56% ispitanika uvijek vrednovalo informacije, 35% vrednovalo je ukoliko je potrebno, a 8% ispitanika ih je vrednovalo ponekad. Nadalje, istraživanje je pokazalo da 43% ispitanika provjeravalo istinitost informacija pronađenih na Internetu, 51% ispitanika ponekad provjeravalo istinitost informacija s Interneta, dok 6% ispitanika nikada nije provjeravalo informacije. Navodilo se i da se ne provjeravaju informacije nađene u znanstvenim časopisima. Većina ispitanika, njih 70% smatrala se informacijski pismenima.²⁶

Škorić et al. istraživali su informacijsku pismenost u nastavnom programu diplomskog studija Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pokazalo se kako je poučavanje specifičnim informacijskim vještinama na razini visokih učilišta svrhovito jer je studentima nedostajalo vještina kritičkog probira i ocjene pronađenih informacija. Istraživalo se zadovoljstvo studenata postojanjem kolegija koji je podučavao studente informacijskoj pismenosti, a

²⁵ Isto. Str. 189.

²⁶ Kurtović, I. Istraživanje informacijske pismenosti studenata Sveučilišta u Zagrebu, 2014.

kaosvoju najslabiju točku znanja prepoznali su kao nedovoljno pridavanje važnosti provjere medicinskih informacija te razlikovanje pouzdanih od nepouzdanih informacija.²⁷

Rubinić i Stričević, istraživanjem su potvrdili kakoje uvođenje programa informacijskog opismenjavanja pridonijelo povećanju razine informacijske pismenosti studenata na Sveučilištu Karl Franzens u Grazu. Rezultati istraživanja dali su ove podatke: 66,7% ispitanika smatralo je da su programom opismenjavanja stekli vještine važne za akademsko okruženje.²⁸

Nadalje, Markland je provela kratko istraživanje kao skup implikacija za predavače i knjižničare koji ugrađuju informacije u virtualno obrazovno okruženje, navodilosu se kao zabrinjavajuće ove tvrdnje: studenti će prije vrednovati knjige i članke, ali za sadržaj s Interneta će pretpostaviti da je točan te da je potrebno i poželjno organizirati neku vrstu edukacije iz informacijske pismenosti, posebno u segmentu vrednovanja informacija i prepoznavanja kvalitetnih izvora informacija.²⁹

MacMillan i MacKenzie bavili su se istraživanjem i opisivanjem izazova s kojima su se susretali studenti preddiplomske razine studija u korištenju znanstvenih članaka i radionicom organiziranom s ciljem otklanjanja tih izazova. Pokazalo se da studenti koriste znanstvene članke kada moraju zbog ispunjenja akademske obaveze u obliku znanstvenog rada da bi se potkrijepio kredibilitet istraživanja. Studenti su se koristili metodama sažimanja, pojašnjavanja i diskutiranja članaka s ostalima te ove metode koreliraju s kognitivnim vještinama koje obuhvaća ACRL treći standard. Podučavajući studente, pospješilo se uspješno korištenje znanstvenih članaka.³⁰

²⁷Škorić, Lea, et al. "Informacijska pismenost u nastavnom programu diplomskog studija Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu." *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 55.3-4 (2012): 17-28. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/108> (9.09.2015)

²⁸Rubinić, Dora. "Visokoškolska knjižnica u programima informacijskog opismenjavanja studenata: istraživanje programa Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Karl-Franzens Graz." *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 54.4 (2012): 23-48.(9.09.2015)

²⁹Markland, Margaret. "Embedding online information resources in VLEs: some implications for lecturers and librarians of the move towards delivering teaching in the online environment." (2003). URL: https://www.researchgate.net/publication/26387663_Embedding_online_information_resources_in_Virtual_Learning_Environments_Some_implications_for_lecturers_and_librarians_of_the_move_towards_delivering_teaching_in_the_online_environment (10.09.2015)

³⁰MacMillan, Margy, and Allison MacKenzie. "Strategies for integrating information literacy and academic literacy: Helping undergraduate students make the most of scholarly articles." *Library Management* 33.8/9 (2012): 525-535. Emerald Insight. URL: <http://www.emeraldinsight.com> (15.09.2015)

Drachen et al. provela je istraživanje informacijskih navika studenata doktorske razine studija. Dio istraživanja vezan uz vrednovanje informacija, u rezultatima istraživanja, navodilo se da su studenti smatrali kako je za kvalitetno istraživanje bilo potrebno pronaći prikladnu literaturu te da taj proces oduzima mnogo vremena. Navedeno je da su članke smatrali kao najvažnije izvore informacija za svoje projekte te preferirali uporabu tiskanih publikacija u odnosu na elektroničke. Relevantne izvore informacija vrednovalo se prema naslovu, autoru, zaključku, kako je napisano itd.³¹

Idući, Catalano, testirao je vještine informacijske pismenosti studenata diplomske i doktorske razine studija. Testiranje je ponovljeno nakon poduke iz informacijske pismenosti i ponovljenim testiranjem utvrđeno je da se razina informacijske pismenosti povećala. Istraživanje je uključivalo tri pitanja koja su bila vezana uz vrednovanje informacija. Većina, 76% studenata pokazalo je indikatore da bi mogli vrednovati pristranost članka i prije nego ga pročitaju.³²

Sudjelovanjem u programima informacijskog opismenjavanja, studentima, kao prednost pruža se postizanje većeg akademskog uspjeha, kvalitetnije savladavanje studentskih obaveza, korištenje kritičke prosudbe i analize te uvjerljivije snalaženje u istraživačkom okruženju. Prema tome, informacijski pismeni studenti postizati će bolje rezultate, veći akademski uspjeh, a stečene će sposobnosti učenja primjenjivati kroz cjeloživotno učenje i na budućem radnom mjestu.

3. Istraživanje vrednovanja informacija u visokoškolskom okruženju

Ispituje se vrednovanje informacija u visokoškolskom okruženju na uzorku od 150 studenata. U sljedećem potpoglavlju nalaze se pojašnjenja o konstrukciji anketnog upitnika kojim se provelo ispitivanje kako studenti vrednuju informacije. Nadalje, iduće potpoglavlje, rezultati ispitivanja demonstrira trenutno stanje vještina studenata u vrednovanju informacija ispitanih prema 3. standardu ACRL-a.

³¹ Drachen, Thea Marie, et al. "Information behaviour and practices of PhD students." (2011). URL: <https://hal-hprints.archives-ouvertes.fr/hprints-00599034/> (10.09.2015)

³² Catalano, Amy Jo. "Using ACRL standards to assess the information literacy of graduate students in an education program." *Evidence based library and information practice* 5.4 (2010): 21-38. URL: <http://ejournals.library.ualberta.ca/index.php/EBLIP/article/view/8878/7526> (15.09.2015)

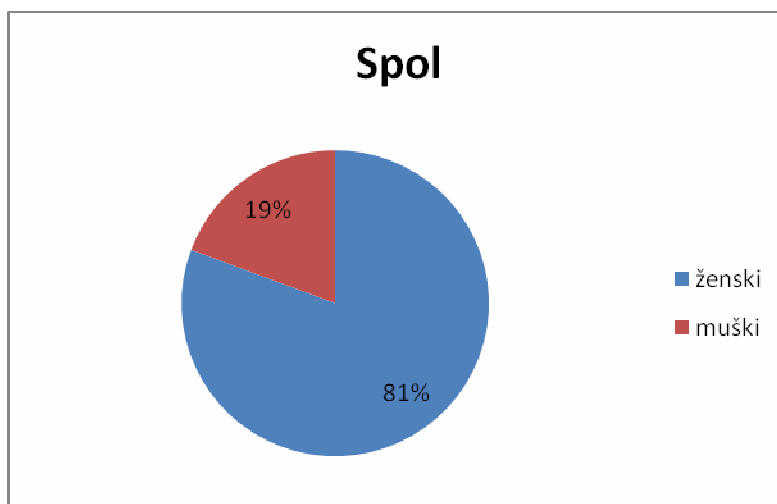
3.1. Uzorak i metode

Ispitivanje je provedeno na uzorku od 150 studenata s različitih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Konstruiran je mjerni instrument u obliku upitnika na temelju pokazatelja iz 3. standarda ACRL-a. Anketni upitnik sastoji se od 26 pitanja zatvorenog tipa. Anketni upitnik napravljen je putem Google obrazaca te je ispitivanje provedeno internetskim putem. Pitanja su sastavljena po uzoru na standarde ACRL-a namijenjene akademskoj razini informacijske pismenosti. Detaljnije, korišten je 3. standard ACRL-a i svaki od sedam pokazatelja uspješnosti ispitan je određenim brojem pitanja. Procjenjuje se razina sposobnosti studenata da vrednuju informacije odnosno analiziralo se koliko uspješno studenti vrednuju informacije i izvore informacija prema pokazateljima (3.2, 3.4, 3.5) te koliko uspješno ugrađuju izabrane informacije u vlastitu bazu znanja i vrijednosni sustav prema pokazateljima (3.1, 3.3, 3.6, 3.7). Odgovori upitnikase popisuju, a podaci se uspoređuju. Rezultati su uneseni u tablice, a za svako pitanje napravljena je posebna tablica s ukupnim podacima. Anketni upitnik izrađen je u svrhu ispitivanja najdetaljnijeg 3. standarda ACRL-a koji obuhvaća područje vrednovanja informacija. Idealni ishod kao pokazatelj savladavanja ovog standarda jest pokazatelj da će informacijski pismen student steći vještine prenosive i upotrebljive u svakom području djelovanja i situaciji koja zahtijeva vrednovanje, kritičku analizu te procjenu vjerodostojnosti informacija.

3.2. Rezultati istraživanja

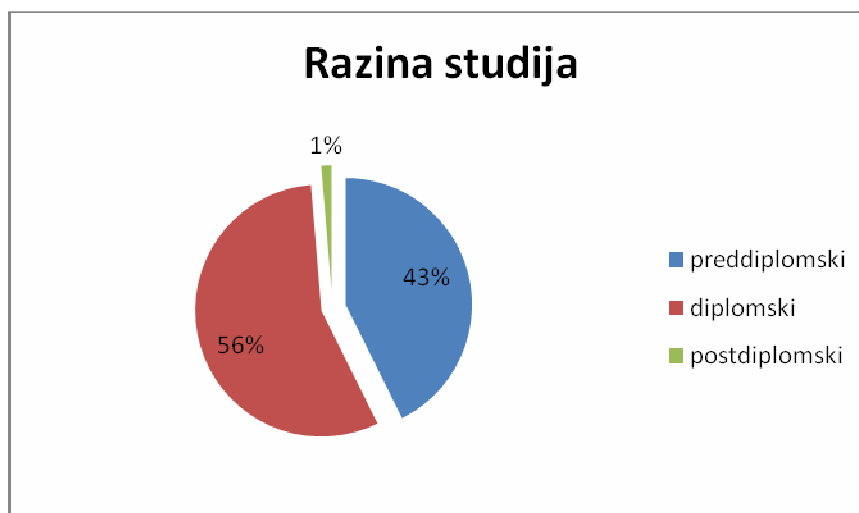
3.2.1. Opći/demografski rezultati istraživanja svih studenata

Anketirano je ukupno 150 studenata s različitih fakulteta koji polaze različite studijske programe i pripadaju različitim razinama studija. većinu korpusa ispitanih osoba čine osobe ženskog spola, 121 osoba (81%), dok je osoba muškog spola ispitano svega 29, njih (19%).

Slika 1. Prikaz ispitanika prema spolu

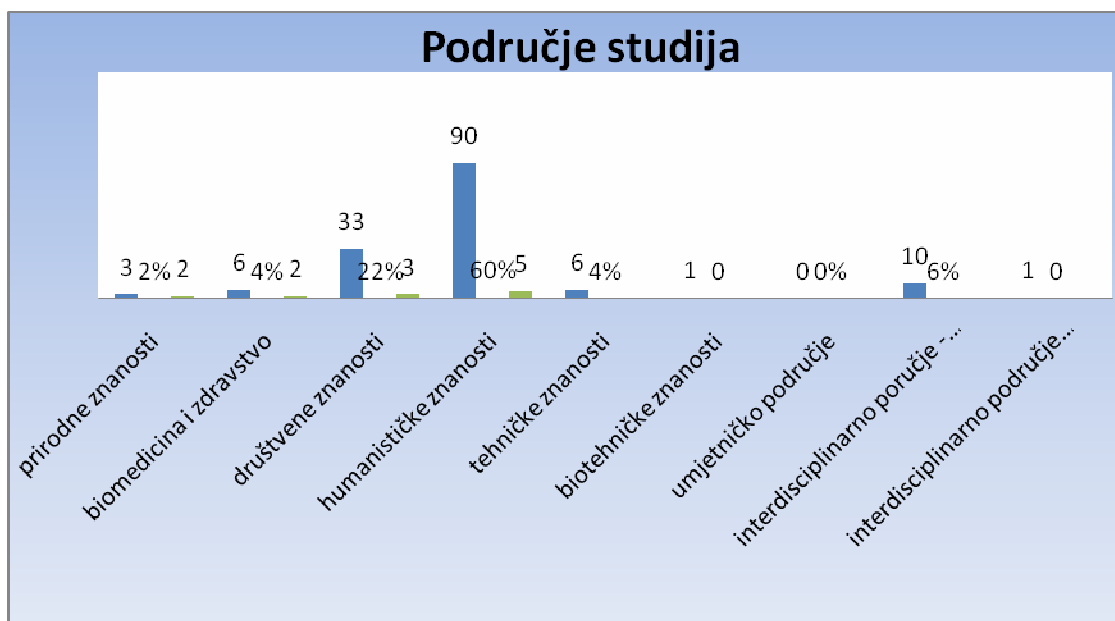
Usporedimo li broj studenata prema razini studija uočava se da prevladavaju studenti diplomske razine studija njih 84 (56%) te iza njih su brojniji studenti preddiplomske razine studija, njih 64 (43%), a s postdiplomske razine studija ispitano je samo 2 ispitanika (1%), zanemarivo malen broj. Malena zastupljenost odgovora studenata postdiplomske razine studija utjecat će na to da se u prikazima rezultat neće navoditi.

Slika 2. Prikaz ispitanika prema razini studija

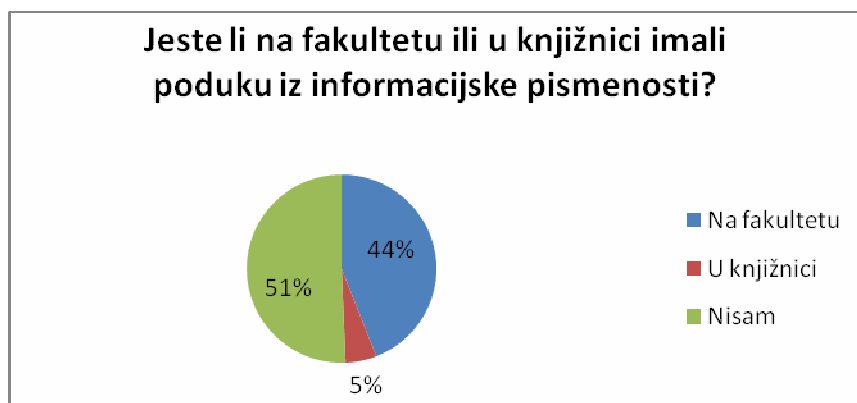
Studenti humanističkih znanosti uvjerljivo dominiraju između ukupnog broja ispitanih studenata, njih 90 (60%) pristupilo je ispitivanju. Slijede ih studenti društvenih znanosti s 33

(22%) ispitanih. Najmanje je ispitanih studenata s područja biotehničkih znanosti i interdisciplinarno područje - umjetnost, svega po 1 ispitanik za svako područje. Ispitanih studenata s područja umjetnosti nema. zanimljiv je podatak da ispitanika s interdisciplinarno područje – znanost ima više nego s područja umjetnosti njih 10 (Slijede studenti prirodnih znanosti 3 (2%) ispitanika, biomedicina i zdravstvo 6 (4%) ispitanika, tehničke znanosti 6 (4%) ispitanika.

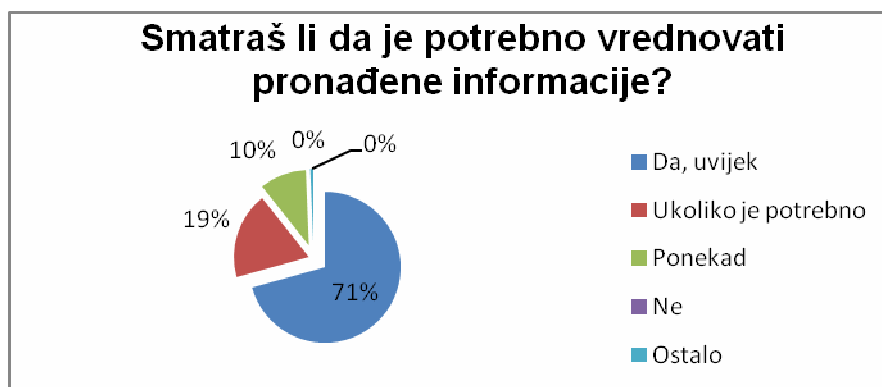
Slika 3. Broj i postotak ispitanika s obzirom na područje studija

Na pitanje iz opće grupe pitanja koje nas informira jesu i ispitanici imali poduku iz informacijske pismenosti u visokoškolskim institucijama, saznaje se da je samo 51% ispitanika imalo poduku i to na fakultetu. U knjižnici, informacijskom srcu visokoškolskog obrazovanja poduku je imalo samo 44% ispitanika. Poduku nije imalo 5% ispitanika. Ovi postoci govore nam da se u prostorijama fakulteta više informira i podučava studente o temi informacijske pismenosti, što nas navodi na zaključak da su stručnjaci u različitim znanstvenim disciplinama svjesni potrebe za informacijskim opismenjavanjem studenata za što uspješnije funkcioniranje u visokoškolskom okruženju.

Slika 4. Prikaz ispitanika prema sudjelovanju u poduci iz informacijske pismenosti

Od ukupnog broj 150 ispitanika 71% smatra da je uvijek potrebno vrednovati informacija. Možemo pretpostaviti da ispitanici koji su odgovorili ovim odgovorom to i rade uvijek. Ukoliko je potrebno vrednovati informacije, to radi 19% ispitanika, 10% ispitanika informacije vrednuje ponekad. Prema odgovorima, ispitanici smatraju daje potrebno vrednovati informacije i nema bojazni da ih ne vrednuju. Pregledom dosadašnjih pitanja dobili smo opći pregled karakteristika ispitanika.

Slika 5. Prikaz ispitanika prema mišljenju o potrebi vrednovanja informacija

3.2.2. Rezultati istraživanja prema I. skupini vještina 3. standarda ACRL

Sljedećom skupinom pitanja ispitivat će se prvi od dva segmenta 3. standarda ACRL-a: ugradnja odabranih informacija u postojeći korpus znanja i vrijednosni sustav. Četiri

pokazatelja (3.1, 3.3, 3.6, 3.7) koji čine ovu široku skupinu naizgled izgledaju vrlo jednostavno, no kompleksni su kada trebamo osmisliti upitnik za procjenu i zadatke za njih. Ključni koncepti prve grupe pokazatelja su: sažimanje i sinteza glavnih ideja, uključivanje u akademski diskurs s kolegama i predavačima, odlučivanje je li potrebna revizija početne korištene strategije istraživanja. Nužno je posjedovati ove vještine te za to trebaju imati razvijene opće informacijske vještine.

Pokazatelj 3.1: Informacijski pismen student sažima glavne ideje koje izlučuje iz prikupljenih informacija. Ovaj pokazatelj uspješnosti ispitan je sljedećim pitanjima: Odlomak pruža bitne informacije za koju od navedenih tema; Parafraziranje je...?; Pročitajte odlomak i izaberite citat koji najuspješnije opisuje zašto sportaši uzimaju doping iako je zabranjen? Da bi studenti mogli uspješno sažeti i sintetizirati glavne ideje iz informacijskih izvora trebali bi identificirati i razumjeti ključne koncepte iz prikupljenih informacija, navedene vještine ispituju se ponuđenim odlomkom za čitanje:

Sportaši često unose u organizam farmakološka sredstva ili fiziološke supstance u neprirodnim količinama koje su zabranjene. Konzumiraju ih s ciljem podizanja psihofizičkih sposobnosti i odgađanja umora radi postizanja iznimnih sportskih rezultata. Uzimanje takvih supstanci tzv. dopinga je nedopušteno u sportu, štetno za njihovu reputaciju i za njihovo tijelo, Uzimanje dopinga može dovesti do zabrane sudjelovanja sportaša na natjecanjima i kaznene odgovornosti.

uz pitanje: odlomak pruža bitne informacije za koju od navedenih tema. Većina ispitanika, njih 85 (56%) kao glavni koncept odlomka vidi doping. Posljedice korištenja dopinga izabralo je 45 (30%) ispitanika. Nadalje, nepošteno sudjelovanje u sportu kao izabire njih 17 (11%). Samo 3 (2%) ispitanika kao odgovor vidi sportaši.

Tablica 1. Broj i postotak ispitanika s obzirom na sažimanje ključnog koncepta

Odlomak pruža bitne informacije za koju od navedenih tema?	Broj ispitanika	Postotak
Doping	85	56.7%
Posljedice korištenja dopinga	45	30%
Sportaši	3	2%
Nepošteno sudjelovanje u sportu	17	11.3%

Važno je ispravno izložiti i iznijeti glavne koncepte kroz parafraziranje. Kako bi studenti što bolje zadovoljili zadatak trebaju poznavati pojam parafraziranja. U visokoškolskom okruženju za proizvodnju pisanog i usmenog rada studenata često se događa da se neispravno i netočno parafrazira originalan rad nekog autora. Parafrazirajući nečije podatke i ideje, dužni smo ih iznijeti što vjernije moguće originalu da korištene informacije ne izgube istinitost i točnost. Idućim pitanjem što je parafraziranje, ispitanici zorno potvrđuju odgovorom prepričavanje svojim riječima da znaju što je parafraziranje. Odgovor je izabralo njih 145 (96.7%). Samo malen broj, njih 3 (2%) odgovara citiranje teksta. Ostali odgovore biraju po jedan ispitanik

Tablica 2. Broj i postotak ispitanika s obzirom na poznavanje parafraziranja

Parafraziranje je...?	Broj ispitanika	Postotak
Biranje odlomaka za korištenje u svojem radu	1	0.7%
Prepričavanje sadržaja svojim riječima	145	96.7%
Mijenjanje rečenice da znači nešto drugo	1	0.7%
Citiranje dijela teksta	3	2%

Citiranje materijala omogućuje potvrđivanje ideja i koncepata istraživačkog rada, tako se dobije na kredibilitetu samog sada i utemeljenosti same teme istraživanja. Identificiranje i odabiranje materijala koji se može prikladno citirati ispituje se uputom za čitanje odlomaka te odabirom najprikladnijeg citata koji može pružiti odgovor na pitanje zašto sportaši uzimaju doping iako je zabranjen. Ponuđen je odlomak:

Sportaši često unose u organizam farmakološka sredstva ili fiziološke supstance u neprirodnim količinama koje su zabranjene. Konzumiraju ih s ciljem podizanja psihofizičkih sposobnosti i odgađanja umora radi postizanja iznimnih sportskih rezultata. Uzimanje takvih supstanci tzv. dopinga je nedopušteno u sportu, štetno za njihovu reputaciju i za njihovo tijelo. Uzimanje dopinga može dovesti do zabrane sudjelovanja sportaša na natjecanjima i kaznene odgovornosti.

Ispitanici se odlučuju za citat "Konzumiraju ih s ciljem podizanja psihofizičkih sposobnosti i odgađanja umora radi postizanja iznimnih sportskih rezultata." i to njih 136 (90.7%). Njih nešto manje bira odgovor "Uzimanje takvih supstanci tzv. dopinga je nedopušteno u sportu, štetno za njihovu reputaciju i za njihovo tijelo.", svega 6 (4%) ispitanika. Dok odgovor

"Uzimanje dopinga može dovesti do zabrane sudjelovanja sportaša na natjecanjima i kaznene odgovornosti." bira njih 7 (4.7%). Samo jedan ispitanik bira odgovor "Sportaši često unose u organizam farmakološka sredstva ili fiziološke supstance u neprirodnim količinama koje su zabranjene."

Tablica 3. Broj i postotak ispitanika prema izboru prikladnog citata

Pročitajte navod i izaberite citat koji najuspješnije opisuje zašto sportaši uzimaju doping iako je zabranjen?	Broj ispitanika	Postotak
"Sportaši često unose u organizam farmakološka sredstva ili fiziološke supstance u neprirodnim količinama koje su zabranjene."	1	0.7%
"Uzimanje takvih supstanci tzv. dopinga je nedopušteno u sportu, štetno za njihovu reputaciju i za njihovo tijelo."	7	4.7%
"Uzimanje dopinga može dovesti do zabrane sudjelovanja sportaša na natjecanjima i kaznene odgovornosti."	6	4%
"Konzumiraju ih s ciljem podizanja psihofizičkih sposobnosti i odgađanja umora radi postizanja iznimnih sportskih rezultata."	136	90.7%

Pokazatelj 3.3: Informacijski pismena osoba sintetizira glavne ideje u svrhu konstrukcije novih koncepata. Set vještina koje pokriva ovaj pokazatelj mogu se opisati kao kognitivne vještine razmišljanja višeg reda. ne očekuje se da će većina studentske populacije steći ove vještine prije završetka preddiplomskog studija. Najčešće, bit će stečena i ojačana kod studenata prilikom izrade završnog rada preddiplomske razine studija, pišući eseje i radove ili studenti viših razina studija pišući diplomski rad ili disertaciju prepoznaje poveznice između pojmova te ih povezuje u potencijalno korisnu novu izjavu s dodatnim dokazima, koristi dostupne tehnologije za pristup informacijama i za učenje.

Tablica 4. Broji postotak ispitanika s obzirom na izbor izvora informacija za diplomski rad

Kakve potencijalne izvore informacija treba potražiti za npr. diplomski rad?	Broj ispitanika	Postotak
Lagane za pročitati	0	0%
Relevantne, točne, uvjerljive i koji podupiru temu rada	133	88.7%
Što različitije izvore informacija	14	9.3%
Dostupne izvore informacija	3	2%

Pokazatelj 3.6: **Informacijski pismen student kroz raspravu s drugim pojedincima, stručnjacima, i praktičarima pokazuje da razumije i zna protumačiti informacije.** Ovaj pokazatelj široko obuhvaća komunikacijske vještine koje su potrebne da bi sudionici obrazovnog procesa u visokoškolskom obrazovanju mogli sudjelovati u raspravama vezanim uz teme kolegija koji pohađaju, u provođenju intervjua te koristiti bilo koji oblik elektroničke komunikacije. Studenti bi trebali moći jasno artikulirati svoja mišljenja, uključiti se u diskusiju da bi se potvrdilo njihovo razumijevanje i interpretacija pronađenih informacija. Prilikom korištenja elektroničke komunikacije potrebno je koristiti i znati pravila ophođenja. Prilikom bilo koje vrste verbalne interakcije u visokoškolskom okruženju, uz pretpostavku da svaka rasprava između studenata na kolegiju biva usmjerena i strukturirana od strane predavača.

Tablica 5. Broj i postotak ispitanika u odnosu na aktivnosti u kojima sudjeluju

Na kojima ste od navedenih aktivnosti sudjelovali u visokoškolskom okruženju:	Broj ispitanika	Postotak
Studentska konferencija	38	25.3%
Razmjena dokumenata	58	38.7%
Privatna grupa za razgovor na Facebooku s kolegama	134	89.3%
Elektronička komunikacija s predavačima kolegija	108	72%
Brljaonice	8	5.3%
Forum za raspravu na e-kolegiju	42	28%
Debata	21	14%
Ostalo	11	7.3%

Na pitanje se moglo odgovoriti odabirom više odgovora pa će se tumačiti koji oblik komunikacije u visokoškolskom okruženju prednjači. Prema odgovorima ispitanika može se zaključiti da je komunikacija u akademskoj zajednici vrlo šarolika. Najviše se sudjeluje u privatnim grupama za razgovor na Facebooku s kolegama te ovaj oblik komunikacije preferira 89.7% ispitanika. Idući, također elektronički oblik komunikacije koji se preferira je elektronička komunikacija s predavačima kolegija, tako komunicira 72% ispitanika. Može se zaključiti da se velik dio nastavnih aktivnosti odvija u elektroničkoj komunikaciji ili zbog lakoće prijenosa informacija ili zbog zahtjeva predavača da se komunikacija tako odvija. Daljnjim redoslijedom prema popularnosti slijede razmjena dokumenata 38.7%, forum za raspravu na e-kolegiju 28%, studentske konferencije s 25.3%. Posljednji odgovori su debata 14% te brbljaonice 5.3%. Pod odgovor ostalo ispitanici su mogli upisati svoj odgovor, zabilježeni su ovi: ništa od navedenoga, ništa, nisam, znanstveni skup, kolektivno gubljenje vremena.

Pokazatelj 3.7: Informacijski pismen student utvrđuje treba li revidirati inicijalni upit.

Da bi se savladao ovako pokazatelj, potrebno je moći procijeniti originalnu informacijsku potrebu i usporediti je s informacijama koje su sakupljene. Sposobnost proširivanja ili sužavanja strategije pretraživanja je ključno da se ostvari učinkovito i uspješno pretraživanje relevantnih informacija. Revidiranje strategije pretraživanja i proširivanje procesa pretraživanja zbog uvrštavanja novih prikladnih informacija čini sedmi pokazatelj 3. standarda. Testira se razumiju li ispitanici kako postupiti prilikom želje za pronalaskom informacija koje bi preciznije odgovarale informacijskoj potrebi, pitanjem kako prilagoditi strategiju pretraživanja u slučaju velikog broja rezultata na temu maloljetnička konzumacija alkohola. Nove termine u pretragu bi dodalo 74 (49.3%) ispitanika, a 45 (30%) ispitanika maknulo bi neki od termina iz pretraživanja. Nadalje, nije 28 (18.9%) pročitao bi sve izvore informacija da im ne promakne dobar članak, a samo 3 (2%) ispitanika odabralo bi posve novu bazu podataka. Ako se želi povećati odaziv, trebali bi se dodati dodatni koncepti ili termini u pretragu, no ukoliko se želi povećati preciznost pronađenih informacija, treba maknuti neki od preopćenitih i značenjski širokih termina iz pretrage.

Tablica 6. Broj i postotak ispitanika s obzirom na izbor strategije pretraživanja

Pišete esej o maloljetničkoj konzumaciji alkohola i pred vama je velik broj podataka koje ste dobili pretraživanjem u bazi podataka. Koja je najbolja strategija za ovakav broj rezultata?	Broj ispitanika	Postotak
Dodati nove termine u pretragu	74	49.3%
Pročitati sve izvore informacija da mi ne promakne dobar članak	28	18.7%
Izabrati novu bazu podataka	3	2%
Maknuti neki od termina u pretraživanju	45	30%

Ispitanici će demonstrirati razumijevanje pronalaska nove lokacije dodatnih izvora informacija prilikom čitanja tiskane ili elektroničke publikacije. Prilikom proučavanja literature ili čitanja akademskih članaka elektroničkim putem obraća se pažnja na popis literature koji dolazi na kraju teksta. Ispitivanjem fusnota i bibliografskih podataka iz pronađenih izvora informacija uočavaju se i lociraju dodatni izvori informacija. Pročitavši članak na temu Informacijska pismenost 115 (76.7%) ispitanika pronaći će listu ostalih članaka u citiranoj literaturi članka, knjižnični katalog će pretražiti njih 23 (15.3%), a Internetu će se okrenuti 12 (8%) ispitanika. Nijedan ispitanik neće nazvati autora članka i tražiti dodatnu literaturu.

Tablica 7. Broj i postotak ispitanika prema traženju dodatne literature u članku

Pročitali ste članak na temu "Informacijska pismenost". Gdje ćete odmah naći listu ostalih članaka?	Broj ispitanika	Postotak
Knjižnični katalog	23	15.3%
Internet	12	8%
Citirana literatura članka	115	76.7%
Nazvati autora članka i tražiti dodatnu literaturu	0	0%

3.2.3. Rezultati istraživanja prema II. skupini vještina 3. standarda

Ovo se potpoglavlje odnosi na skupinu pokazatelja procjenjivanje vještine vrednovanja informacije i izvora informacija te na pokazatelje 3.2, 3.4. i 3.5. koji zajedno oni čine skupinu

vještina unutar okvira informacijske pismenosti važnih za odabir vjerodostojnih informacija. Posjedovanje sposobnosti učinkovitog i djelotvornog vrednovanja informacije ključno je pitanje unutar knjižnica i informacijskih stručnjaka.

Pokazatelj 2: Informacijski pismen student iskazuje i primjenjuje inicijalne kriterije za vrednovanje informacija i informacijskih izvora. Studenti bi trebali moći odgovoriti na pitanja smatraju je li izvor informacija pouzdan, postoji li neka druga interpretacija i mišljenje, kako nova informacija mijenja ono što već znaju. Može se razviti zabrinutost među stručnjacima u visokoškolskom okruženju i sumnja u to da se studenti sve više oslanjaju na informacije pronađene na Internetu, do kojih se vrlo brzo dolazi, prije nego da se oslone na tradicionalne izvore informacija, one pronađene u knjižnicama. Da bi se njihov pristup pronalasku informacija poboljšao, potrebno ih poučiti je razlici između različitih vrsta informacija i kako da vrednuju informacije prema pouzdanosti i prikladnosti, stoga potrebno je pružiti znanje o kriterijima za ispitivanje i uspoređivanje različitih tipova informacija,

Ovaj pokazatelj čini srce seta vještina informacijske pismenosti potrebnih za vrednovanje informacija i izvora informacija. Ispitanici vješti u ishodima učenja koje popisuje pokazatelj 3.2. znaju da bi svi izvori informacija trebali biti kritički analizirani prema općim prihvaćenim evaluacijskim kriterijima bez obzira na format informacija. Studenti, s jednom stečenim vještinama bit će opremljeni za organizaciju, analiziranje i upravljanje svim vrstama informacija, Informacijski stručnjaci detektirali su niz jezgrovitih kriterija koje bi trebalo uzeti u obzir pri vrednovanju, za to su potrebi ovi kriteriji: pouzdanost, vjerodostojnost, točnost, autorstvo, pravovremenost i točka gledišta ili motrišta.

Pouzdanost

Ispitanici pokazuju uvjerljiv odaziv u prepoznavanju pouzdanog izvora informacija. Kao pouzdan izvor informacija za citiranje u znanstvenom radu 149 (99.3%) navodi znanstveni članak. Samo 1 ispitanik kao pouzdan izvor informacija navodi internetsku stranicu.

Tablica 8. Broj i postotak ispitanika prema citiranju pouzdanog izvora

Koji je izvor pouzdanije citirati u znanstvenom radu?	Broj ispitanika	Postotak
Internetsku stranicu	1	0.7%
Znanstveni članak	149	99.3%
Jutarnji list	0	0%

Sadržaj tv emisije	0	0%
--------------------	---	----

Vjerodostojnost

Fokus pitanja je na autorovoj stručnosti i kvalifikacijama. Važno e ispitati ima li istraživanje navedenog autora, zatim provjeravano je li autor naveden te koliko dostupnih informacija postoji o njemu. Učestalost citiranja autorau ostalim izvorima i publikacijama govori o njegovoj stručnosti i ekspertizi, tako nam je važno provjeriti je li autor kvalificiran da piše o temi. Ako izvor nema jasno navedenog autora ne može biti u potpunosti vjerodostojan.

Tablica 9. Broj i postotak ispitanika s obzirom na prepoznavanje koncepta ekspert

Ako je autor knjige ekspert u temi o kojoj piše, govorimo o?	Broj ispitanika	Postotak
Vjerodostojnom izvora informacija	143	95.3%
Subjektivnom izvoru informacija	4	2.7%
Datumu objave knjige	1	0.7%
Zanimljivom izvoru informacija	2	1.3%

Točnost informacija

Informacija može biti provjerena kroz reference prema ostalim provjerenim izvorima. Znanstvene publikacije prolaze kroz brojani niz koraka da bi bile objavljenje i može se reći da su znanstveni izvori informacija točni. Točnost informacija varira pronađemo li informaciju na Wikipediji ili u znanstvenoj bazi podataka. Podaci se lako kopiraju i falsificiraju te mogu biti prepuni pogrešaka i netočnih informacija te je važno provjeravati točnost izvora informacija pronađenih pisanje bilo kakve vrste uratka. Velik broj ispitanika 129 (86%) provjerava točnost informacija koje pronađu, dok 12 (8%) provjerava kada je informacija napisana, a 5 (3.3%) radi plan istraživanja nakon što pronađe informacije. nakon što pronađu izvore informacija, 4 (2.7.%) ispitanika kreće spisanjem rada bez provjere točnosti informacija

Tablica 10. Broj i postotak ispitanika prema odabiru koraka u pisanju eseja

Kada pronađete izvore informacija potrebne za pisanje eseja, što je važan idući korak:	Broj ispitanika	Postotak
Saznati kada je informacija napisana	12	8%
Napraviti plan pretraživanja	5	3.3%
Provjeriti točnost informacija	129	86%
Napisati rad	4	2.7%

Autorstvo

Ispitanici bi trebali upotrijebiti kritičko mišljenje i vještine rješavanja problema da odluče koje je mjesto najbolje za locirati prikladne dodatne informacije o autoru. Ispitanici se trude saznati nešto više o autoru knjige koju su pročitali tako da njih 85 (56.7%) potraži ime autora u autobiografskoj bazi podataka. Oslanjaju se i na pretraživanje internetskih stranica koje spominju autora kao izvor informacija, njih 46 (30.7%) što pokazuje potrebu razvijanja vještina vrednovanja informacija. U katalog knjižnice zaviriti tek 18 (12%) ispitanika, a samo 1 ispitanik smatra da nije potrebno znati više o autoru.

Tablica 11. Broj i postotak ispitanika prema nalaženju dodatnih podataka o autoru

Željeli biste saznati nešto više o autoru knjige koju ste pročitali. Koji je idući korak:	Broj ispitanika	Postotak
Potražiti ime autora u biografskoj bazi podataka	85	56.7%
Pretražiti internetske stranice koje spominju ime autora	46	30.7%
Potražiti ime autora u katalogu knjižnice	18	12%
Nije potrebno znati više o autoru	1	0.7%

Gledište

Svaki izvor informacija napravljen je s određenom svrhom i za određenu publiku, stoga poželjno je proučiti prikazanu točku gledišta u izvoru informacija. Informacije mogu biti namijenjene općoj ili specijaliziranoj publici, prikladne ili neprikladne za istraživanje koje se provodi, odgovarati ili ne odgovarati informacijskoj potrebi te biti predstavljeni kao niz činjenica ili niz mišljenja. Na studentu je da vrednuje skup informacija u odnosu na informacijsku potrebu te da kritički procjenjuje što će preuzeti iz izvora informacija kao

relevantnu informaciju. Ispitanici će tražiti informacije koje podupiru i protive se vlastitom mišljenju o temi rada, njih 131 (87%), dok će samo 19 (12.7%) tražiti informacije koje podupiru njihovo mišljenje o temi. Nema ispitanika koji će se osloniti samo na svoje mišljenje prilikom pisanja rada ili koji će tražiti informacije koje se protive njihovom mišljenju o temi.

Tablica 12. Broj i postotak ispitanika prema biranju argumenata za pisanje uvjerljivog znanstvenog rada

Što biste trebali napraviti kada želite napisati vrlo uvjerljiv znanstveni rad?	Broj ispitanika	Postotak
Osloniti se samo na svoje mišljenje	0	0%
Tražiti informacije koje podupiru i protive se mojem mišljenju o temi	131	87.3%
Tražiti informacije koje podupiru moje mišljenje o temi	19	12.7%
Tražiti informacije koje se protive mojem mišljenju o temi	0	0%

Vrijeme objave informacija, pravovremenost

Pravovremenost informacija i datum objave bitan je jer se znanstvene informacije i spoznaje mogu drastično promijeniti u kratkom roku. Istraživaču ili studentu bitno je da informacija koju koristi ažurna i što novija. Kao iznimka zahtjevu za pravovremenosti informacija, postoje izvori koji su autoritetni usprkos vremenu nastanka. Pitanje o pronalasku informacija o borbi protiv terorizma, očekivano je da će se tražiti najnovije informacije jer aktualan pojam današnjice. Tako će 115 (76.7%) ispitanika tražiti najnovije informacije na temu, informacije stare godinu dana pravovremenim smatra 9 (6%). Stare će informacije upotrijebiti 7 (4.7%) ispitanika, a njih 19 (12.7%) odgovorilo je s ne znam.

Tablica 13. Broj i postotak ispitanika s obzirom na odabir aktualnosti informacija

Kakve vam informacije trebaju za napisati rad "Borba protiv terorizma"?	Broj ispitanika	Postotak
Informacije napisane pred godinu dana	9	6%
Stare informacije	7	4.7%
Najnovije informacije	115	76.7%
Ne znam	19	12.7%

Iduća dva pitanja ispituju prepoznavanje potencijalne točke gledišta u izvorima informacija. Korisnici informacija trebali bi biti svjesni da bez obzira na format, objavljena i neobjavljena informacija odražava autorovu, izdavačevu i sl. točku gledišta, razumjeti da neke informacije i izvori prikazuju jednostrano gledište i izražavaju mišljenje, a ne činjenice. Određene informacije formirane su s ciljem da izazovu emocije, potiču razvoj stereotipa te promoviraju mišljenje nekeorganizirane skupine. Potrebna je primjena svih kriterija vrednovanja. Korisnik informacija treba biti svjestan mogućih namjernih ili nenamjernih predrasuda, manipulacija i prijevara te osobno kritički tražiti potvrdu ili potkrjepu nađenih informacija. Pri čitanju teksta pitanja, 139 (92.7%) ispitanika jasno je prepoznalo da se radi o činjenici, mišljenje je odabralo 5 (3.3%) ispitanika, a 6 (4%) odlučilo se za odgovor pristranost.

Sveučilište u Zagrebu najstarije je u Hrvatskoj i ubraja se među starija u Europi. Njegova povijest počinje 23.9.1669. godine kada su diplomom rimskog cara i ugarsko-hrvatskog kralja Leopolda I. priznati status i povlastice tadašnjoj isusovačkoj Akademiji u slobodnom kraljevskom gradu Zagrebu

Tablica 14. Broj i postotak ispitanika prema razlikovanju mišljenja, činjenica i pristranosti u odlomku

Odaberite točan odgovor:	Broj ispitanika	Postotak
mišljenje	5	3.3%
činjenica	139	92.7%
pristranost	6	4%

Čitanjem odlomka o recikliranju otpada 148 ispitanika odgovorilo je da je svrha izvještaja da informira.

Recikliranje je dio nacionalne vizije Udruge kojom se svakom građaninu Republike Hrvatske želi stvoriti mogućnost za odvojeno skupljanje svih vrsta korisnog otpada u domaćinstvu, na mjestu nastanka. S tim ciljem je kreiran inovativan i održiv sustav za odvojeno skupljanje korisnog otpada u lokalnoj zajednici.

Tablica 15. Broj i postotak ispitanika o obzirom na određivanje svrhe odlomka

Pročitajte izvještaj i odredite koja mu je svrha?	Broj ispitanika	Postotak
Da informira	148	100%
Da širi paniku i potakne emocije	0	0%
Da predstavi raznovrsnost stavova	0	0%
Da prevari	0	0%

Korisnici informacija koji su svjesni različitosti okruženja unutar kojih nastaju informacije tumače informacije s obzirom na kontekst u kojemu su nastale i prepoznaju utjecaj konteksta na njih. Pri pisanju preporuke na bilo koju temu, preporuka često ide u korist onoga kome je upućena, tako kod istraživanja o preporuci novog lijeka puštenog na tržište 120 (80%) ispitanika je pretpostavilo da izvorni znanstveni članak stručne osobe zaposlene na fakultetu najmanje podliježe propagandi i reklamama. Daljnji odgovori, istraživanje farmaceutske tvrtke, koje bira 11 (7.3%) i preporuka liječnika koji surađuje s farmaceutskom tvrtkom koje bira 10 (6.7%) ispitanika pokazuju da ispitanici ne raspoznaju zašto bi ovi izvori bili problematični za navedeno pitanje. Čak 9 (6%) ispitanika smatra da članak u časopisu za žene najmanje podliježe propagandi.

Tablica 16. Broj i postotak ispitanika prema utvrđivanju namjere sadržaja odlomka

Pišete esej o sigurnosti novog lijeka plasiranog na tržište i pronašli ste nekoliko izvora informacija. Koji izvor informacija najmanje podliježe reklamama i propagandi?	Broj ispitanika	Postotak
Istraživanje farmaceutske tvrtke	11	7.3%
Članak u časopisu za žene	9	6%
Izvorni znanstveni članak stručnjaka zaposlenog na fakultetu	120	80%
Preporuka liječnika koji surađuje s farmaceutskom tvrtkom	10	6.7%

Pokazatelj 3.4. Informacijski pismen student uspoređuje novo znanje s ranijim znanjima u svrhu uočavanja dodane vrijednosti, proturječja, ili drugih specifičnih obilježja informacija.

Pretraživanju novih informacija često se pristupa s već nekim postojećim znanjem o temi ili pojmu, a pretraživanje informacija trebalo bi nas upoznati s novim perspektivama i idejama koje osvjetljavaju naše staro znanje u novom svjetlu. Možemo pretpostaviti da studenti

uspješno pretražuju i nalaze nove informacija, uspoređuju otkrivene informacije te analiziraju načine i alate koji su korišteni za prikupljanje informacija. Ispitanici, njih 119 (79.3%), imaju jasnu predodžbu da pronalaženjem relevantnih informacija koje odgovaraju temi istraživanja zadovoljavaju informacijsku potrebu ili istraživanje. Čitajući sve nađeno o temi, 15 (10%) ispitanika koristi kao metodu za zadovoljenje informacijske potrebe, a njih 14 (9.3%) pronadu velik broj izvora informacija. Dvoje ispitanika ne zna kada je zadovoljena informacijska potreba ili istraživanje.

Tablica 17. Broj i postotak ispitanika u odnosu na zadovoljenje informacijske potrebe

Kada je zadovoljena informacijska potreba ili istraživanje?	Broj ispitanika	Postotak
Kada pronadem relevantne informacije koje odgovaraju temi istraživanja	119	79.3%
Kada pronadem velik broj izvora informacija	14	9.3%
Kada pročitam sve nađeno o temi	15	10%
Ne znam	2	1.3%

Suočeni s informacijskom dilemom te povlačenjem zaključaka temeljenih na prikupljenim informacijama ne reaguju toliko uspješno. Ispitanike se ispituje da iznesu zaključak na temelju pročitanih informacija o recenziji laptopa. Nepovjerenje u recenziju iz poznatog informatičkog časopisa iskazuje 65 (44.2%) ispitanih. Njih 49 (33.3%) smatra da je kvar laptopa nesretan slučaj, a 2 (1.4%) ispitanih bi kupilo novi laptop. Pod odgovor ostalo, upisani su zanimljivi odgovori: recenzija iz časopisa je plaćena, treba saznati zašto se pokvario, tvrtka želi povećati kupnju pozitivnim novinskim člankom, reklama za laptop, recenzije su relevantne, laptop ima tvorničku grešku, proizvođač laptopa ima dogovor s časopisom, i druga i treća opcija su moguće, kapitalizam i itd. Ostalih 31 (21.1%) zaključuje da recenzija i u poznatom informatičkom časopisu može biti propaganda, marketinški trik, plaćena reklama te zaključak je da je u pitanju neka vrsta obmane korisnika.

Kupili ste novi laptop jer poznati informatički časopis objavio pozitivnu recenziju o proizvodu. Laptop vam se pokvario nakon 6 mjeseci. U istom časopisu pročitate nove pozitivne ocjene o istom laptopu.

Tablica 18. Broj i postotak ispitanika s obzirom na zaključak iz odlomka o recenziji laptopa

Što zaključujete iz ovog odlomka?	Broj ispitanika	Postotak
Trebam kupiti novi takav laptop.	2	1.4%
Kvar laptopa je sigurno nesretan slučaj	49	33.3%
Recenzija iz časopisa je pogrešna	65	44.2%
Ostalo	31	21.1%

Da bi pronašli sve objavljene članke o nekoj temi, 117 (78%) ispitanika će pretražiti nekoliko baza podataka. Njih 21 (14%) će pretražiti bazu podataka, a knjižnični katalog će pretražiti 6 (4%) ispitanih, dok će Internet pretražiti, također 6 (4%) ispitanih.

Tablica 19. Broj i postotak ispitanika prema nalaženju svih objavljenih članaka o nekoj temi

Kako pronaći sve objavljene članke o određenoj temi?	Broj ispitanika	Postotak
Pretražiti Internet	6	4%
Pretražiti nekoliko baza podataka u predmetnom području	117	78%
Pretražiti knjižnični katalog	6	4%
Pretražiti bazu podataka	21	14%

Ispitanici primjenjuju kriterije za vrednovanje informacija da bi odlučili koji informacijski izvori su najprikladniji za upit. Potrebno je pokazati razumijevanje da nisu ni svi informacijski izvori prikladni za sve teme istraživanja. Tako, pouzdan podatak o lokalnoj povijesti ne bismo našli na Internetu, nego kako 128 (85.3%) ispitanika zaključuje, potražili bi ga u zavičajnoj zbirci knjižnice. Regionalne tjedne novine pretražilo bi 13 (8.7%) u potrazi za informacijama. Wikipediju bi pretražio 1 ispitanik, a 13 (8.7%) ispitanika ne bi koristilo išta od navedenog.

Tablica 20. Broj i postotak ispitanika s obzirom na izbor izvora informacija o lokalnoj povijesti

Koji izvor informacija će biti najpouzdaniji za istraživanje lokalne povijesti?	Broj ispitanika	Postotak
---	-----------------	----------

Zavičajna zbirka knjižnice	128	85.3%
Wikipedija	1	0.7%
Regionalne tjedne novine	8	5.3%
Ništa od navedenog	13	8.7%

Pokazatelj 5.: **Informacijski pismen student utvrđuje utječe li novo znanje na njegov vrijednosni sustav i pomiruje razlike u gledištima.** Ovaj pokazatelj sličan je pokazatelju 4. i uključuje kognitivne vještine kritičkog mišljenja višeg reda. Studenti vješti u ovim ishodima učenja razumiju da znanje i vrijednosti koje unesu u proces istraživanja stvara sastavnu ulogu u odluci hoće li se informacije različite po točki gledišta od njihovih odbaciti ili inkorporirati u završni rad. Ovaj pokazateljem uključena je pretpostavka da su studenti svjesni da njihov vrijednosni sustav može utjecati na analizu informacija i kritičko mišljenje. Pokazatelj 5. teško se ispituje tj. stvaraju pitanja za upitnike jer svaki ispitanik prije pristupanja novim informacijama i znanju već ima neko svoje prijašnje znanje o temi.

Ispitanici izabiru različite smjerove pisanja rada ma temu Kultura Roma u Hrvatskoj. Većina, 110 (73.3%)⁹ ispitanika u svoj će rad uključiti informacije i literaturu koja prezentira različite poglede i mišljenja o temi. Različite poglede na zadanu temu će istražiti 38 (25.3%) ispitanika. Samo 2 (1.3%) se odlučilo da će čitati literaturu koja negativno govori o temi. Nijedan ispitanik nije odgovorio da će čitati literaturu koja pozitivno govori o temi.

Tablica 21. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pisanje rada na temu Kultura Roma u Hrvatskoj

Pišete rad na temu "Kultura Roma u Hrvatskoj", u kojem smjeru će ići pisanje rada?	Broj ispitanika	Postotak
Istražit ću različite poglede na temu	38	25.3%
Čitat ću literaturu koja negativno govori o temi	2	1.3%
Čitat ću literaturu koja samo pozitivno govori o temi	0	0%
U svoj rad ću uključiti različite poglede i mišljenja o temi	110	73.3%

4. Rasprava

Paradoks informacijskog društva današnjice, kada su korisnici sve više odgovorni za svoje odluke, a u isto vrijeme ovisni o informacijama i tehnologiji kojuseviraju drugi, teži se procjeni vjerodostojnosti na temelju pouzdanosti, početnici imaju priliku graditi osobne društvene mreže, ali ih je potrebno pripremiti i informirati da mogu donositi odluke o vjerodostojnosti informacija. Studenti će sami konstruirati svoje informacijske domene tedefinirati vjerodostojnu informaciju prema svojim uvjetima. Nakon provedenoga istraživanja i analize dobivenih rezultata može se zaključiti da izrazito neočekivanih rezultata istraživanjanema, a pretpostavka tome može biti prevladavanje ispitanih studenata diplomske razine studija koji već imaju razvijene kognitivne vještine višeg reda, usavršene tijekom preddiplomske razine obrazovanja. Neočekivano je utvrditi da prevladavaju ispitanici ženskog spola te studenti humanističkih znanosti. Objašnjenje bismo mogli naći da su studenti humanističkog smjera zastupljeniji na Sveučilištu ili da su voljniji pristupiti anonimnom istraživanju. Neočekivano visoku ovladanost vještinama vrednovanja izvora i informacija te snalaženje u pitanjima upitnika može se pripisati upravo prevlasti studenata humanističkog područja studija jer se piše mnogo pisanih istraživačkih i preglednih radova. Zanimljivost proizašla iz ovog istraživanja jest spoznaja da se većina komunikacije u visokoškolskom obrazovanju odvija elektroničkim putem, bilo preko elektroničke pošte ili društvenih mreža poput Facebooka. Rezultati istraživanja vezani za raspon komunikacije, vrstu stvaranja te razmjene znanja i informacija u visokoškolskom obrazovanju odgovaraju najnovijem definiranju informacijske pismenosti ACRL-a koja kaže da studenti postaju stvaratelji znanja te ih treba osposobiti da to rade uspješno i razmjenjuju znanje na etičan način.

U rezultatima ispitivanja utvrđena je uvjerljiva ovladanost setom vještina potrebnih za uspješno vrednovanje informacija koje kao moguće objašnjenje ima veći postotak studenata diplomske razine studija koji su pristupili ispitivanju, stečenih nešto kroz poduku na fakultetima, u knjižnicama te samostalno i intuitivno kroz izvršavanje studijskih obaveza. Potrebno je razvijanje i motivacije za procjenu informacija, ukoliko postoji intrizična motivacija kod korisnika informacija više će se truda uložiti u vrednovanje vjerodostojnosti informacije i izvora. Ispitivanje implicira da mladi ljudi/studenti nisu toliko naivni i neupućeni u vrednovanje informacija, informacije su ipak skolniji tražiti u obrazovnom okruženju i provjeravaju istu informaciju u više izvora. Mogu se pronaći jasno napisane, ali

netočne informacije, lako dostupne, ali zastarjele, nove, ali nedovoljno opsežne i u takvim se slučajevima primjenjuju sposobnost vrednovanja i odlučivanja o vjerodostojnosti informacija. Zbog toga knjižnice imaju zadaću programima informacijskog opismenjivanja razvijati pozitivan odnos studenata prema istraživačkom radu, zagovaranju etičnost u znanosti i poštivanju autorskih i srodnih prava. Vrednovanje informacija odvija se tako da student odlučuje informaciju odbaciti ili prihvatiti s obzirom na osobnu procjenu vjerodostojnosti izvora informacija i informacije same.

Zaključak

Uporaba informacija u svrhu istraživanja, sposobnost pristupa, vrednovanja i uporabe informacija preduvjet su za cjeloživotno obrazovanje i obrazovanje uopće, i napredak u visokoškolskom okruženju. U svjetlu toga, ovim istraživanjem ispituje se kako studenti vrednuju informacije i prosuđuju o vjerodostojnosti informacija. Informacijska je pismenost ključna komponenta visokoškolskog obrazovanja i kao preporuka za predavače je zajedničkim radom osigurati da studenti nakon završetka visokoškolskog obrazovanja znaju prepoznati i riješiti informacijski problem. Sveučilišta mogu razvijati e-učenje zbog brzog i jednostavnog korištenja programa i portala za zadovoljenje informacijskih potreba korisnika. Ovladavanje ključnim vještinama koje pruža informacijska pismenost, poželjno je i korisno jer su primjenjive u svakoj životnoj situaciji koja zahtijeva snalaženje i koordiniranje s informacijama.

Preporuka je institucionalizirano provođenje informacijskog opismenjavanja i podučavanja prepoznavanju i korištenju vjerodostojnih izvora koji će pružati istinite i točne informacije zbog osnaživanje studenata kao aktivnih stvaratelja znanja i informacija putem društvenih medija i kao budućih akademskih stručnjaka. Važnim, bilo bi razvijanje testiranja vještina vrednovanja izvora i informacija, istraživanja prilagođena određenoj visokoškolskoj ustanovi, znanstvenoj disciplini te stupnju obrazovanja. Nakon provedenog istraživanja, unatoč visokom stupnju prikazanih vještina studenata, bila bi poželjna institucionalizacija i standardizacija informacijske pismenosti, suradnja visokoškolskih knjižnica s fakultetima oko implementacije informacijske pismenosti u visokoškolsko okruženje kao obrazac aktivne poduke. Potrebno je definirati željene obrazovne ciljeve te izraditi rubrike za procjenu ovladanosti kompetencijama informacijske pismenosti prilagođenih različitim studijskim programima i razini obrazovanja. Cilj je utvrditi i razumjeti kako studenti procjenjuju vjerodostojnost informacija s kojima se susreću u akademskom i u svakodnevnom životu. Prijedlozi kasnijih istraživanja ili polaznih pitanja promišljanja mogli bi biti: kako primijeniti vrednovanje vjerodostojnosti informacija u svim disciplinama; kako studenti sami mogu pridonijeti da što uspješnije vrednuju informacije za akademska istraživanja; kako se vrednovanje informacija ostvaruje u ostalim vrstama pismenosti; kako se može još uspješnije vrednovati informacije. Razvijanje informacijskih kompetencija, posebno kompetencije kritičkog

vrednovanja informacija, potpomaže daljnji razvoj pojedinca koji napreduje koristeći stečene vještine i razvija se u skladu s rastućim informacijskim dobom. Svaki pojedinac postaje ravnopravan sudionik u pristupu znanju kao dijelu javnog prostora, u pristupu informacijama kao dijelu osobne slobode te stječe mogućnost zaštite razvijanjem kritičkog pristupa informacijama. Istraživanje ne završava zaključivanjem ovog teksta. Naime, cilj ovog istraživanja bio je konstruirati i predložiti upitnik za procjenu vrednovanja informacija namijenjenog polaznicima visokoškolskog obrazovanja, interpretirati dobivene rezultate i analizirati zašto je na pojedina pitanja dobiven rezultat kakav je dobiven. Nakon određenog razdoblja, cilj je ponoviti ovo istraživanje i utvrditi razlike u odnosu na sadašnje rezultate. U budućim istraživanjima ključno je održati povezanost s temeljnim elementima područja informacijske pismenosti i vrednovanja informacija te prilagođavati istraživanja novim kontekstima unutar kojih će se istraživanja provoditi i koja mogu postati okvir za procjenu vrednovanja informacija temeljenana prijašnjem trećem standardu ACRL-a tenaglasiti potrebu za uključivanjem koncepta vjerodostojnosti informacija.

Literatura

1. ACRL Framework for Information Literacy for Higher Education, 2015. URL: <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework> (15.3.2016)
2. ACRL. Information literacy competency standards for higher education, 2000. URL: <http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/standards/standards.pdf>(15.8.2015)
3. ALA. Presidential Committee on Information Literacy: Final Report, 1989. URL: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm> (2.09.2015)
4. Catalano, Amy Jo. "Using ACRL standards to assess the information literacy of graduate students in an education program." Evidence based library and information practice 5.4 (2010): 21-38. URL: <http://ejournals.library.ualberta.ca/index.php/EBLIP/article/view/8878/7526> (15.09.2015)
5. Drachen, Thea Marie, et al. "Information behaviour and practices of PhD students." (2011). URL: <https://hal-hprints.archives-ouvertes.fr/hprints-00599034/> (10.09.2015)
6. Hoić-Božić, Nataša. Razvoj informacijske pismenosti studenata kroz izradu seminarskih radova. Časopis Edupoint broj 2 (2003): 10-14. URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/2.html> (10.9.2015)
7. Kurtović, I. Istraživanje informacijske pismenosti studenata Sveučilišta u Zagrebu, 2014.
8. Lasić-Lazić, Jadranka ; Banek Zorica, Mihaela ; Špiranec, Sonja ;Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima – pronađeni u informacijskom opismenjivanju / Medijska istraživanja, 18 (2012), 1 ; str. 125-143. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=127116 (20.9.2015)
9. Lau, Jesus. "Guidelines on information literacy for lifelong learning." IFLA, Veracruz (2006). URL: <http://www.marin.edu/word-ppt/iflaguidelines.pdf> (1.9.2015)

10. MacMillan, Margy, and Allison MacKenzie. "Strategies for integrating information literacy and academic literacy: Helping undergraduate students make the most of scholarly articles." *Library Management* 33.8/9 (2012): 525-535. Emerald Insight. URL: <http://www.emeraldinsight.com> (15.09.2015)
11. Markland, Margaret. "Embedding online information resources in VLEs: some implications for lecturers and librarians of the move towards delivering teaching in the online environment." (2003). URL: https://www.researchgate.net/publication/26387663_Embedding_online_information_resources_in_Virtual_Learning_Environments_Some_implications_for_lecturers_and_librarians_of_the_move_towards_delivering_teaching_in_the_online_environment (10.09.2015)
12. Rašidović, Ešrefa Beba. *Informacijska pismenost i sigurnosna kultura mladih. Kriminalističke teme* 3-4 (2015): 185-198. URL: <http://krimteme.fkn.unsa.ba/index.php/kt/article/view/71> (15.10.2015)
13. Rieh, Soo Young. *Credibility and Cognitive Authority of Information. Encyclopedia of Library and Information Sciences, Third Edition*, str. 1337 – 1344, 2010. URL: https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/106416/rieh_elis_published.pdf?sequence=1 (17.3.2016)
14. Rubinić, Dora. "Visokoškolska knjižnica u programima informacijskog opismenjivanja studenata: istraživanje programa Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Karl-Franzens Graz." *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 54.4 (2012): 23-48.
15. SCONUL *Seven Pillars of Information Literacy Core Model For Higher Education*, 2011. URL: <http://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/coremodel.pdf> (1.11.2015)
16. Snavely, Loanne. "Information literacy standards for higher education: an international perspective." 67th IFLA Council and General Conference. 2001. URL: <http://archive.ifla.org/IV/ifla67/papers/073-126e.pdf> (10.09.2015)

17. Škorić, Lea, et al. "Informacijska pismenost u nastavnom programu diplomskog studija Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu." *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 55.3-4 (2012): 17-28. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/108> (9.09.2015)
18. Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. *Informacijska pismenost : teorijski okvir i polazišta*. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2008.
19. Špiranec, Sonja. *Informacijska pismenost–ključ za cjeloživotno učenje*. *Edupoint časopis*, 2003, 3: 17. URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/1.html> (10.10.2015)
20. Vučina, Željka. *Pretraživanje i vrednovanje informacija na Internetu*. Zagreb. CARNet. 2006.
21. Zurkowski, P. G. *The information service environment relationships and priorities*. Report no. 5. Washington : National commission on libraries and information science, 1974. URL: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED100391.pdf> (1.9.2015)

Popis tablica

Tablica 1. Broj i postotak ispitanika s obzirom na sažimanje ključnog koncepta	26
Tablica 2. Broj i postotak ispitanika s obzirom na poznavanje parafraziranja.....	27

Tablica 3. Broj i postotak ispitanika prema izboru prikladnog citata	28
Tablica 4. Broj i postotak ispitanika s obzirom na izbor izvora informacija za diplomski rad	28
Tablica 5. Broj i postotak ispitanika u odnosu na aktivnosti u kojima sudjeluju	29
Tablica 6. Broj i postotak ispitanika s obzirom na izbor strategije pretraživanja.....	30
Tablica 7. Broj i postotak ispitanika prema traženju dodatne literature u članku	31
Tablica 8. Broj i postotak ispitanika prema citiranju pouzdanog izvora	32
Tablica 9. Broj i postotak ispitanika s obzirom na prepoznavanje koncepta ekspert	33
Tablica 10. Broj i postotak ispitanika prema odabiru koraka u pisanju eseja	33
Tablica 11. Broj i postotak ispitanika prema nalaženju dodatnih podataka o autoru	34
Tablica 12. Broj i postotak ispitanika prema biranju argumenata za pisanje uvjerljivog znanstvenog rada	35
Tablica 13. Broj i postotak ispitanika s obzirom na odabir aktualnosti informacija	35
Tablica 14. Broj i postotak ispitanika prema razlikovanju mišljenja, činjenica i pristranosti u odlomku	36
Tablica 15. Broj i postotak ispitanika o obzirom na određivanje svrhe odlomka	36
Tablica 16. Broj i postotak ispitanika prema utvrđivanju namjere sadržaja odlomka.....	37
Tablica 17. Broj i postotak ispitanika u odnosu na zadovoljenje informacijske potrebe	38
Tablica 18. Broj i postotak ispitanika s obzirom na zaključak iz odlomka o recenziji laptopa.....	38
Tablica 19. Broj i postotak ispitanika prema nalaženju svih objavljenih članaka o nekoj temi	39
Tablica 20. Broj i postotak ispitanika s obzirom na izbor izvora informacija o lokalnoj povijesti	39
Tablica 21. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pisanje rada na temu Kultura Roma u Hrvatskoj	40

Popis slika

Slika 1. Prikaz ispitanika prema spolu	23
Slika 2. Prikaz ispitanika prema razini studija	23

Slika 3. Broj i postotak ispitanika s obzirom na područje studija	24
Slika 4. Prikaz ispitanika prema sudjelovanju u poduci iz informacijske pismenosti	25
Slika 5. Prikaz ispitanika prema mišljenju o potrebi vrednovanja informacija	25

Prilozi (anketni upitnik)

Vrednovanje informacija u visokoškolskom okruženju

Ova anketa dio je istraživanja vrednovanja informacija u visokoškolskom okruženju i provodi se s ciljem ispitivanja studentske razine vrednovanja informacija s obzirom na razinu studija i područje studija.

Anketa je anonimna te je za uspješnost ankete važno da na pitanja odgovoriš samostalno. Anketu provodi studentica završne godine diplomskog studija Filozofskog fakulteta u Zagrebu na katedri za bibliotekarstvo.

Spol:*

- ženski
- muški

Razina studija:*

- preddiplomski studij
- diplomski studij
- postdiplomski studij

Područje studija:*

- prirodne znanosti
- biomedicina i zdravstvo
- društvene znanosti
- humanističke znanosti
- tehničke znanosti
- biotehničke znanosti
- umjetničko područje
- interdisciplinarno područje - znanost
- interdisciplinarno područje - umjetnost

Jeste li na fakultetu ili u knjižnici imali poduku iz informacijske pismenosti?*

- Na fakultetu
- U knjižnici
- Nisam

Odlomak pruža bitne informacije za koju od navedenih tema?*

Sportaši često unose u organizam farmakološka sredstva ili fiziološke supstance u neprirodnim količinama koje su zabranjene. Konzumiraju ih s ciljem podizanja psihofizičkih sposobnosti i odgađanja umora radi postizanja iznimnih sportskih rezultata. Uzimanje takvih supstanci tzv. dopinga je nedopušteno u sportu, štetno za njihovu reputaciju i za njihovo tijelo, Uzimanje dopinga može dovesti do zabrane sudjelovanja sportaša na natjecanjima i kaznene odgovornosti.

- Doping
- Posljedice korištenja dopinga
- Sportaši
- Nepošteno sudjelovanje u sportu

Parafraziranje je...?*

- Biranje odlomaka za korištenje u svojem radu
- Prepričavanje sadržaja svojim riječima
- Mijenjanje rečenice da znači nešto drugo
- Citiranje dijela teksta

Pročitajte odlomak i izaberite citat koji najuspješnije opisuje zašto sportaši uzimaju doping iako je zabranjen?*

Sportaši često unose u organizam farmakološka sredstva ili fiziološke supstance u neprirodnim količinama koje su zabranjene. Konzumiraju ih s ciljem podizanja psihofizičkih sposobnosti i odgađanja umora radi postizanja iznimnih sportskih rezultata. Uzimanje takvih supstanci tzv. dopinga je nedopušteno u sportu, štetno za njihovu reputaciju i za njihovo tijelo. Uzimanje dopinga može dovesti do zabrane sudjelovanja sportaša na natjecanjima i kaznene odgovornosti.

- "Sportaši često unose u organizam farmakološka sredstva ili fiziološke supstance u neprirodnim količinama koje su zabranjene."
- "Uzimanje takvih supstanci tzv. dopinga je nedopušteno u sportu, štetno za njihovu reputaciju i za njihovo tijelo."
- "Uzimanje dopinga može dovesti do zabrane sudjelovanja sportaša na natjecanjima i kaznene odgovornosti."
- "Konzumiraju ih s ciljem podizanja psihofizičkih sposobnosti i odgađanja umora radi postizanja iznimnih sportskih rezultata."

Koji je izvor pouzdanije citirati u znanstvenom radu?*

- Internetsku stranicu
- Znanstveni članak
- Jutarnji list
- Sadržaj tv emisije

Ako je autor knjige ekspert u temi o kojoj piše, govorimo o?*

- Vjerodostojnom izvora informacija

- Subjektivnom izvoru informacija
- Datumu objave knjige
- Zanimljivom izvoru informacija

Kada pronađete izvore informacija potrebne za pisanje eseja, što je važan idući korak:*

- Saznati kada je informacija napisana
- Napraviti plan pretraživanja
- Provjeriti točnost informacija
- Napisati rad

Željeli biste saznati nešto više o autoru knjige koju ste pročitali. Koji je idući korak:*

- Potražiti ime autora u biografskoj bazi podataka
- Pretražiti internetske stranice koje spominju ime autora
- Potražiti ime autora u katalogu knjižnice
- Nije potrebno znati više o autoru

Što biste trebali napraviti kada želite napisati vrlo uvjerljiv znanstveni rad?*

- Osloniti se samo na svoje mišljenje
- Tražiti informacije koje podupiru i protive se mojem mišljenju o temi
- Tražiti informacije koje podupiru moje mišljenje o temi
- Tražiti informacije koje se protive mojem mišljenju o temi

Kakve vam informacije trebaju za napisati rad "Borba protiv terorizma"?*

- Informacije napisane pred godinu dana
- Stare informacije
- Najnovije informacije
- Ne znam

Odaberite točan odgovor:*

Sveučilište u Zagrebu najstarije je u Hrvatskoj i ubraja se među starija u Europi. Njegova povijest počinje 23.9.1669. godine kada su diplomom rimskog cara i ugarsko-hrvatskog kralja Leopolda I. priznati status i povlastice tadašnjoj isusovačkoj Akademiji u slobodnom kraljevskom gradu Zagrebu.

- mišljenje

- činjenica
- pristranost

Pročitajte odlomak i odredite koja mu je svrha?

Recikliranje je dio nacionalne vizije Udruge kojom se svakom građaninu Republike Hrvatske želi stvoriti mogućnost za odvojeno skupljanje svih vrsta korisnog otpada u domaćinstvu, na mjestu nastanka. S tim ciljem je kreiran inovativan i održiv sustav za odvojeno skupljanje korisnog otpada u lokalnoj zajednici.

- Da informira
- Da širi paniku i potakne emocije
- da predstavi raznovrsnost stavova
- Da prevari

Pišete esej o sigurnosti novog lijeka plasiranog na tržište i pronašli ste nekoliko izvora informacija. Koji izvor informacija najmanje podliježe reklami i propagandi?*

- Istraživanje farmaceutske tvrtke
- Članak u časopisu za žene
- Izvorni znanstveni članak stručnjaka zaposlenog na fakultetu
- Preporuka liječnika koji surađuje s farmaceutskom tvrtkom

Kakve potencijalne izvore informacija treba potražiti za npr. diplomski rad?*

- Lagane za pročitati
- Relevantne, točne, uvjerljive i koji podupiru temu rada
- Što različiti izvore informacija
- Dostupne izvore informacija

Što zaključujete iz ovog odlomka?*

Kupili ste novi laptop jer poznati informatički časopis objavio pozitivnu recenziju o proizvodu. Laptop vam se pokvario nakon 6 mjeseci. U istom časopisu pročitate nove pozitivne ocjene o istom laptopu.

- Trebam kupiti novi takav laptop.
- Kvar laptopa je sigurno nesretan slučaj
- Recenzija iz časopisa je pogrešna
- Ostalo:

Kada je zadovoljena informacijska potreba ili istraživanje?*

- Kada pronađem relevantne informacije koje odgovaraju temi istraživanja
- Kada pronađem velik broj izvora informacija
- Kada pročitam sve nađeno o temi
- Ne znam

Kako pronaći sve objavljene članke o određenoj temi?*

- Pretražiti Internet
- Pretražiti nekoliko baza podataka u predmetnom području
- Pretražiti knjižnični katalog
- Pretražiti bazu podataka

Koji izvor informacija će biti najpouzdaniji za istraživanje lokalne povijesti?*

- Zavičajna zbirka knjižnice
- Wikipedija
- Regionalne tjedne novine
- Ništa od navedenog

Pišete rad na temu "Kultura Roma u Hrvatskoj", u kojem smjeru će ići pisanje rada?*

- Istražit ću različite poglede na temu
- Čitat ću literaturu koja negativno govori o temi
- Čitat ću literaturu koja samo pozitivno govori o temi
- U svoj rad ću uključiti različite poglede i mišljenja o temi

Na kojima ste od navedenih aktivnosti sudjelovali u visokoškolskom okruženju:*

- Studentska konferencija
- Razmjena dokumenata
- Privatna grupa za razgovor na Facebooku s kolegama
- Elektronička komunikacija s predavačima kolegija
- Brbljaonice
- Forum za raspravu na e-kolegiju
- Debata
- Ostalo:

Pišete esej o maloljetničkoj konzumaciji alkohola i pred vama je velik broj podataka koje ste dobili pretraživanjem u bazi podataka. Koja je najbolja strategija za ovakav broj rezultata?*

- Dodati nove termine u pretragu
- Pročitati sve izvore informacija da mi ne promakne dobar članak
- Izabrati novu bazu podataka
- Maknuti neki od termina u pretraživanju

Pročitali ste članak na temu "Informacijska pismenost". Gdje ćete odmah naći listu ostalih članaka?*

- Knjižnični katalog
- Internet
- Citirana literatura članka
- Nazvati autora članka i tražiti dodatnu literaturu

Smatraš li da je potrebno vrednovati pronađene informacije?*

- Da, uvijek
- Ukoliko je potrebno
- Ponekad
- Ne
- Ostalo: